

**ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ**

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«Τραπεζική και Χρηματοοικονομική»**

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

**«Η οικονομική κρίση, το τραπεζικό σύστημα, οι νέες μεταρρυθμίσεις και
η γνώμη του Κύπριου καταναλωτή».**

ANNA ΦΙΛΙΠΠΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΔΡ. ΑΣΣΙΩΤΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΜΑΙΟΣ, 2016

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
« Τραπεζική και Χρηματοοικονομική »**

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

**«Η οικονομική κρίση, το τραπεζικό σύστημα, οι νέες μεταρρυθμίσεις και η γνώμη του
Κύπριου καταναλωτή».**

ANNA ΦΙΛΙΠΠΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΔΡ. ΑΣΣΙΩΤΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΜΑΙΟΣ, 2016

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	
ABSTRACT.....	
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	
1.1 Σκοπός της έρευνας	
1.2 Βασικά ερευνητικά ερωτήματα.....	
1.3 Αναγκαιότητα και Σπουδαιότητα της έρευνας.....	
1.4 Βιβλιογραφική ανασκόπηση.....	
1.5 Θεωρητικό Υπόβαθρο.....	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....	
ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ.....	
2.1 Έννοια και Χαρακτηριστικά Χρηματοπιστωτικού Συστήματος.....	
2.2 Ρόλος και Σημασία Χρηματοπιστωτικών Οργανισμών και Κεντρικής Τράπεζας...	
2.3 ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ.....	
2.3.1 Κίνδυνος Ρευστότητας.....	
2.3.2 Πιστωτικός Κίνδυνος	
2.3.3 Λειτουργικός Κίνδυνος	
2.3.4 Συναλλαγματικός Κίνδυνος.....	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ.....	
3.1 Εισαγωγή.....	
3.2 Έλεγχος και Εποπτεία του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος.....	
3.3 Βασιλεία I.....	
3.3.1 Λειτουργία και Στόχοι της Επιτροπής της Βασιλείας.....	

3.4 Το νέο Σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια (Βασιλεία II – Basel II).....	
3.4.1 Βασιλεία II ανά Πυλώνα.....	
3.4.1.1. Πυλώνας I.....	
3.4.1.2. Πυλώνας II.....	
3.4.1.3. Τρίτος Πυλώνας.....	
3.5 Σύγκριση Κανόνων Βασιλείας I και Βασιλείας II.....	
3.5.1 Η επίρεια της Βασιλείας II στην χρηματοοικονομική σταθερότητα και λειτουργικότητα/αποτελεσματικότητα των τραπεζών.....	
3.5.2 Παράγοντες που καθορίζουν την αποτελεσματικότητα και την σταθερότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος.....	
3.6 Από την Βασιλεία II στη Βασιλεία III.....	
3.7 Βασιλεία III.....	
3.8 ENIAΙΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ.....	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	
4.1 Σχεδιασμός και διεξαγωγή έρευνας.....	
4.1.1 Το Ερωτηματολόγιο.....	
4.1.2 Δειγματοληψία.....	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.....	
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ.....	
5.1 ΜΕΡΟΣ Α': Δημογραφικά στοιχεία.....	
5.1.1 Παρουσίαση των Δημογραφικών χαρακτηριστικών.....	
5.2 ΜΕΡΟΣ Β': Χρηματοπιστωτικό σύστημα.....	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6.....	
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	
6.1 Συμπεράσματα.....	
6.2 Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.....	
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα έρευνα αποβλέπει στην παρουσίαση της κοινής γνώμης του Κύπριου καταναλωτή για το τραπεζικό σύστημα, υπό τις νέες μεταρρυθμίσεις και σε μια εποχή που βάλλεται τόσο η Κύπρος όσο και η υφήλιος από την παρούσα οικονομική κρίση. Θα αναφερθούμε στις νέες ρυθμίσεις που επιβάλλει η Βασιλεία III στις τράπεζες : Περισσότερα κεφάλαια, αποθέματα ρευστότητας και όρια στις εκτός ισολογισμού δραστηριότητες θα καταστήσουν στις τράπεζες ανθεκτικότερες, προστατεύοντας την οικονομία από απότομη πτώση στις χρηματαγορές. Αλλά επίσης ερευνούμε ποια είναι η γνώμη του Κύπριου καταναλωτή απέναντι στο χρηματοπιστωτικό σύστημα της Κύπρου μετά την οικονομική κρίση και πόσο ενημερωμένος είναι για τους τραπεζικούς κινδύνους και την εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Οι αλλαγές και οι εξελίξεις στο χρηματοπιστωτικό σύστημα ανάγκασαν στην δημιουργία και στην εγκαθίδρυση ενός επαρκούς και αξιόπιστου ρυθμιστικού πλαισίου για την λειτουργία των τραπεζών σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η αποτελεσματικότητα του εποπτικού και κανονιστικού πλαισίου λειτουργίας των τραπεζών συντελεί σημαντικά στην σταθερότητα όχι μόνο του τραπεζικού συστήματος αλλά και του συνόλου του χρηματοπιστωτικού τομέα.

Βασικοί στόχοι του είναι η διαφύλαξη της ασφάλειας και της ευρωστίας του τραπεζικού συστήματος και η ενίσχυση χρηματοπιστωτικής ολοκλήρωσης και σταθερότητας.

Η αντιμετώπιση κρίσεων στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα απαιτεί αύξηση ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών καθώς και την ανάπτυξη και την καθιέρωση συστημάτων μέτρησης των κινδύνων που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες.

ABSTRACT

This research paper aims at presenting the public opinion of the Cypriot consumer regarding the banking system under the scope of the new reforms and in an age where both Cyprus and the globe are in the midst of an economic crisis. I will be overviewing the new reforms that have been imposed by Basel III on the banks - further funds and liquidity reserves and limits above the balance which will enable banks to be more resilient while protecting the economy from an abrupt drop in the markets. Furthermore, the opinions of the Cypriot consumer vis a vis the post crisis financial system of Cyprus. I will also try to ascertain how up to date the public is regarding the dangers surrounding the banking system and the proctorship of the credit system.

The changes and developments of the financial credit system have led to the forcible creation and the establishment of a credible and sufficient regulatory framework to ensure the operation of banks on a global level.

The efficiency of the regulatory and supervisory framework for the functioning of banks greatly contributes to the stability not merely of the banking system but of the entire financial credit system.

Its primary goals are the preservice of the security and robustness of the banking system and the enhancement of the stability and completion of the credit system.

The tackling of the crisis on an International level demands the rise of capital and the development and establishment of a system which will evaluate the possible dangers that banks face.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Πρώτα από όλα θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Αντρέα Ασιώτη για την πολύτιμη βοήθεια του στην εκπόνηση της διατριβής μου, για την απόκτηση του μεταπτυχιακού μου τίτλου.

Και τέλος, τους γονείς μου Γιώργο και Χριστίνα Φιλίππου για την συνεχή, την ανιδιοτελή, την ηθική και οικονομική υποστήριξη που μου παρείχαν στην ζωή μου και στα όνειρα μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο πρώτο κεφάλαιο αρχικά γίνεται μια σύντομη εισαγωγή όσο αφορά την δομή και το σκοπό της παρούσας έρευνας, τα βασικά ερευνητικά ερωτήματα, την αναγκαιότητα καθώς και την σπουδαιότητα της έρευνας, την ανασκόπηση βιβλιογραφίας και τέλος αναφέρεται στο θεωρητικό υπόβαθρο με στόχο την απόκτηση τη σωστή και πλήρη εικόνα του ζητήματος στον αναγνώστη για την συγκεκριμένη έρευνα.

Ακολούθως, στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται συνοπτικά η έννοια και ο ρόλος του χρηματοπιστωτικού συστήματος, όπως επίσης εξηγεί τους σημαντικότερους κινδύνους που το απειλούν.

Το τρίτο κεφάλαιο αναφέρεται στην οικονομική κρίση του 2008, και παρουσιάζονται διεξοδικά η αναγκαιότητα έλεγχου και εποπτείας του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Επίσης, παρουσιάζονται αναλυτικά τα κανονιστικά πλαίσια Βασιλεία I, Βασιλεία II, Βασιλεία III και το καινούργιο σύστημα τραπεζικού ελέγχου ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός.

Το τέταρτο κεφάλαιο περιγράφει την θεωρητική μεθοδολογία που ακολουθήθηκε. Δίνεται έμφαση στον σχεδιασμό και στην δομή του ερωτηματολογίου καθώς πρόκειται για ερωτήσεις οι οποίες σχεδιάστηκαν για την έρευνα αυτή.

Στο πέμπτο κεφάλαιο γίνεται η παρουσίαση και η ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας όπως αυτά δημιουργήθηκαν από τις απαντήσεις των καταναλωτών διαμέσου της μεθόδου με τα ερωτηματολόγια.

Τέλος, στο τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζει τα κυριότερα συμπεράσματα που απορρέουν από την διεξαγωγή της έρευνας και δίνεται περαιτέρω προτάσεις για την έρευνα.

1.1. Σκοπός της έρευνας

Βασικός σκοπός της έρευνας είναι να διερευνήσει πόσο σημαντική είναι η εποπτεία- έλεγχος των τραπεζών και εάν υπάρχουν σημεία όπου χρειάζονται βελτίωση, σύμφωνα με την κρίση των Κύπριων καταναλωτών.

1.2. Βασικά ερευνητικά ερωτήματα

- Ποια η γνώμη του καταναλωτή απέναντι στο χρηματοπιστωτικό σύστημα της Κύπρου μετά την οικονομική κρίση;
- Ποια η άποψη και πόσο ενημερωμένος είναι ο καταναλωτής για τους τραπεζικούς κινδύνους και την εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος;

1.3. Αναγκαιότητα και Σπουδαιότητα της Έρευνας

Η έρευνα αυτή παρέχει σημαντική πληροφόρηση και απόδειξη για το πόσο σημαντική είναι η σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος, η εποπτεία- έλεγχος των τραπεζών καθώς επίσης και εάν υπάρχουν σημεία όπου χρειάζονται βελτίωση.

Η σπουδαιότητα της έρευνας μου έγκειται στο γεγονός ότι οι άλλες διατριβές ασχολούνταν με τους εργαζόμενους των τραπεζών ενώ στην δική μου διατριβή μελετούμε την απλή κοινή γνώμη του καταναλωτή για το τραπεζικό σύστημα και την οικονομική κρίση. επίσης, στην παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή γίνεται αναφορά στον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό στην Ευρώπη όπου εδώ διαφοροποιείτε σε σχέση με τις υπόλοιπες έρευνες.

1.4. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Σύμφωνα με τον κ. Βλάχο Δημήτρη με θέμα διατριβής “ Πρόσφατες εξελίξεις στην τραπεζική εποπτεία και οι επιπτώσεις στο Διεθνές, Ευρωπαϊκό και εθνικό Χρηματοπιστωτικό σύστημα ”(Λευκωσία, Ιούνιος 2013) τα τελευταία γεγονότα επηρέασαν τον τραπεζικό έλεγχο. Συμπερασματικά ο κ. Βλάχος εξετάζει τις προκλήσεις, τους στόχους και τις ωφέλειες των νέων εποπτικών κανόνων με την μέθοδο της κριτικής ανάλυσης του νέου ρυθμιστικού καθεστώτος.

Στη συνέχεια σύμφωνα με τον κ. Δερμεντζόγλου Χρήστος ο οποίος εκπόνησε την διατριβή με θέμα “ Τραπεζική εποπτεία και Βασιλεία III : Μελέτη περίπτωσης των ελληνικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων” (Λευκωσία, Ιούνιος 2014), ερεύνησε το εποπτικό πλαίσιο που συντονίζει τη λειτουργία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων επικεντρώνοντας στην Βασιλεία III. Ακολούθως, έγινε μια ανάλυση των οικονομικών στοιχείων των τεσσάρων συστημικών ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2008-2013.

Ο κ. Τριβιζάς Αντώνιος με θέμα μεταπτυχιακής διατριβής: “ Οι πρόσφατες για την εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο πλαίσιο της επιτροπής της Βασιλείας, του ΔΝΤ και του G20. Αξιολόγηση της εποπτικής λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, υπό το πρίσμα της κριτικής αντιμετώπισης των θεμάτων της διασφάλισης ρευστότητας, της διαχείρισης των κινδύνων και της αντιμετώπισης των χρηματοπιστωτικών κρίσεων” (Αθήνα, Ιούνιος 2013), πραγματεύεται το ρυθμιστικό πλαίσιο λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Ο κ. Τριβιζάς καταλήγει ‘‘υπό κριτικό πρίσμα’’ η επάρκεια των νέων κανόνων όπως και οι συνέπειες τους στα πιστωτικά ιδρύματα.

Σύμφωνα με την κ. Χριστοφόρου Βασιλική με διατριβή “ Η χρηματοπιστωτική κρίση και η εποπτεία των χρηματαγορών” (Πάτρα, 2011) σκοπός της ήταν η παρουσίαση της τελευταίας χρηματοπιστωτικής οικονομικής κρίσης και καταλήγει στις επιπτώσεις που εκτιμάται ότι θα έχει η εφαρμογή των εποπτικών κανόνων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Τέλος, η κ. Δημητρίου Αγαθοκλέους Ειρήνη στην διατριβή της “Κανονιστικά πλαίσια: Εποπτεία και διαχείριση κινδύνων τραπεζικού συστήματος. Θεσμικό πλαίσιο: Κυπριακά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα” (Λευκωσία, Μάιος, 2014) πραγματεύεται τα οικονομικά προβλήματα που προκύπτουν τα τελευταία χρόνια. Στόχος της διατριβής ήταν η ενημέρωση για τις παγκόσμιες χρηματοοικονομικές αλλαγές. Η κ. Δημητρίου Αγαθοκλέους καταλήγει σε συμπεράσματα στο αν και πόσο επηρεάστηκε ο δανεισμός και οι καταθέσεις των πολιτών.

1.5. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, προκάλεσε την επαναξιολόγηση της εποπτικής λειτουργίας για την εξασφάλιση ενός ακλόνητου και σταθερού χρηματοπιστωτικού συστήματος, με σκοπό την ρευστότητα και τον ακριβή χειρισμό πιθανών κινδύνων.

Τα τελευταία χρόνια σημαντικές μεταρρυθμίσεις συνέβαλαν στο σχηματισμό ενός νέου πλαισίου χρηματοοικονομικών κανόνων και λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Το 2019 θα έχουμε νέους κανόνες, αφού τότε πρόκειται να εφαρμοστούν οι νέοι θεσμοί της Βασιλείας III με σκοπό αποτρέψουν οικονομικές καταστροφές στο μέλλον. Οι ρυθμιστικές παρεμβάσεις σκοπό έχουν στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης του κοινού μέσα από την εξασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος. (Ζαχαριάδης - Σούρας, 2002)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

2.1. Έννοια και Χαρακτηριστικά Χρηματοπιστωτικού Συστήματος

Στόχος κάθε οικονομίας είναι η οικονομική εξέλιξη αλλά και η οικονομική και κοινωνική ευμάρεια. Το τραπεζικό σύστημα καθιερώθηκε ως ένας σημαντικός άξονας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, το οποίο αποτελείται από τις χρηματοοικονομικές αγορές, τα διάφορα χρηματοοικονομικά προϊόντα και τους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς. Η σημαντικότερη λειτουργία του όμως είναι η μετακίνηση κεφαλαίων από τις πλεονασματικές μονάδες της οικονομίας στις ελλειμματικές. Κατέχει τον ρόλο του διαμεσολαβητή στην ανταλλαγή αγαθών και υπηρεσιών. Το χρηματοπιστωτικό σύστημα περιλαμβάνει τις χρηματοπιστωτικές αγορές και τους ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς. (Αλεξιάκης, 1999)

2.2. Ρόλος και Σημασία Χρηματοπιστωτικών Οργανισμών και Κεντρικής

Τράπεζας.

Το τραπεζικό σύστημα απαρτίζει το σημαντικότερο τμήμα του χρηματοπιστωτικού συστήματος μιας χώρας. Συντελεί στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας με την ενδυνάμωση της εγχώριας ζήτησης, την χρηματοδότηση ισχυρών κλάδων της οικονομίας και πρωτοπόρων επενδυτικών προτάσεων. Η δυναμικότητα του εναπόκειται από την ύπαρξη έγκυρου, αξιόπιστου και υπεύθυνου θεσμικού πλαισίου το οποίο διευθετεί τις ενέργειες της κοινωνίας σε οικονομικό επίπεδο και ενισχύει τις αναπτυξιακές διαδικασίες. Το σύστημα χωρίζεται στην Κεντρική Τράπεζα και τις Εμπορικές Τράπεζες. (Ζαχαριάδης - Σούρας, 2002)

Ο ρόλος της Κεντρικής Τράπεζας είναι θεμελιώδης και απαραίτητος αφού αποτελεί τον ρυθμιστή των εγχώριων τραπεζών και έχει την ικανότητα να επιθεωρεί και να ελέγχει τις εμπορικές τράπεζες. Πιο συγκεκριμένα η Κ.Τ οριοθετεί τα επιτόκια των τραπεζών, μέσω του καθορισμού του επιτοκίου δανεισμού της. Ασκει δημοσιονομική πολιτική αφού έχει την ικανότητα να εξετάζει και να τροποποιεί την προσφορά εγχώριου χρήματος με την

έκδοση/ρευστοποίηση ομολόγων είτε με την τύπωση χρήματος σε επιθυμητά επίπεδα. Επιπλέον ενεργεί έρευνες για τον ιδιωτικό αλλά και επιχειρηματικό δανεισμό, με την διεξαγωγή συμπερασμάτων για την πορεία της οικονομίας του κράτους. Τέλος, κατέχει τη θέση του εγγυητή της κυβέρνησης αφού βεβαιώνει ότι το κράτος θα έχει την ικανότητα να πραγματοποιήσει τις οφειλές του σε περίπτωση δημοσιονομικού ελλείμματος.

Ο ρόλος των εμπορικών τραπεζών είναι εξίσου ουσιώδη αφού επιδιώκουν την εκπλήρωση των συναλλαγματικών αναγκών των καταναλωτών. Χειρίζονται τα διαθέσιμα κεφάλαια, ενεργούν ως διαμεσολαβητές ανάμεσα στους αποταμιευτές και τους επενδυτές, καθορίζουν την προσφορά χρήματος και τέλος διατηρούν ένα ποσοστό το οποίο προσδιορίζει η Κεντρική Τράπεζα, των καταθέσεων σε ρευστά διαθέσιμα και δανείζουν το υπόλοιπο τους. (Γκαργκάνας, 2006)

.3. ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ

Οι τράπεζες βρίσκονται εκτεθειμένες σε χρηματοοικονομικούς και λειτουργικούς κινδύνους. Για την διακυβέρνηση των χρηματοοικονομικών κινδύνων, υπεύθυνοι είναι οι κανονιστικές και εποπτικές αρχές, οι μέτοχοι, το διοικητικό συμβούλιο, εκτελεστική διοίκηση, η επιτροπή εσωτερικού ελέγχου, αλλά και οι επενδυτές, οι καταθέτες και το καταναλωτικό κοινό (όπου διεξήχθη η έρευνα της παρούσας διατριβής). Οι εκπρόσωποι της τράπεζας από την μεριά τους επιδιώκουν την οριοθέτηση του θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου λειτουργίας του τραπεζικού συστήματος, την διαχείριση κινδύνου με σκοπό την πρόοδο του χειρισμού των κινδύνων αλλά και την ανάπτυξη συστημάτων τα οποία είναι απαραίτητα για την καθημερινή λειτουργία των τραπεζών. Από την μεριά τους το καταναλωτικό κοινό του τραπεζικού συστήματος, επιζητεί την επαρκή διαφάνεια, και τις αξιόπιστες χρηματοοικονομικές αναλύσεις. (Χατζάγας, 2010)

Μία από τις δραστηριότητες των τραπεζικών ιδρυμάτων είναι η αναγνώριση των πιθανών κινδύνων που απειλεί το τραπεζικό σύστημα, ο υπολογισμός τους, η εποπτεία, και η άμεση αντιμετώπιση τους. Αναλυτικά οι σημαντικότεροι κίνδυνοι:

.3.1. Κίνδυνος Ρευστότητας

Με τον κίνδυνο ρευστότητας νοούμε την αναμενόμενη ζημιά και την μείωση της καθαρής θέσης της τράπεζας η οποία εξάγεται από αδυναμία της από έγκαιρη και πλήρη κάλυψη τρεχουσών και μελλοντικών οφειλών δηλ. των καταθέσεων (όταν ζητηθούν), από άντληση κεφαλαίων για την κάλυψη αυξημένων αιτήσεων δανείων, από προστασία επικερδών τοποθετήσεων ή και από επαναχρηματοδότηση τοποθετήσεων με υψηλότερο επιτοκίων.

Ο κίνδυνος ρευστότητας όπως επίσης ο πιστωτικός κίνδυνος απαρτίζουν τους κλασσικούς χρηματοοικονομικούς κινδύνους που τα πιστωτικά ιδρύματα έρχονται αντιμέτωπα. Ο κύριος λόγος παρουσίασης του κίνδυνου ρευστότητας είναι η μη συνταύτιση των λήξεων των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού. . (Χατζάγας , 2010)

Παλαιότερα, χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τα οποία αντιμετώπιζαν ελλιπή ρευστότητα, σε βαθμό να μην έχουν την ικανότητα να αντιμετωπίσουν τις αναλήψεις της ημέρας έρχονταν αντιμέτωπα με μαζική απόσυρση καταθέσεων τις επόμενες μέρες. Αιτία ήταν η πληροφόρηση για έλλειψη ρευστότητας στο καταθετικό κοινό γινόταν με τάχιστο ρυθμό δημιουργώντας μια κατάσταση πανικού. (Χαρδουβέλλης, 2003)

Η ορθή διαχείριση της ρευστότητας, ενδέχεται να είναι ένα πλεονέκτημα για ένα τραπεζικό οργανισμό. Στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, εμφανίζονται ανάγκες για μετρητά σε περίπτωση που οι καταθέτες απομακρύνουν τα κεφάλαια τους ή/και οι αιτήσεις για δάνεια πληθαίνουν. Σε αυτή την περίπτωση, η ρευστότητα καλύπτεται με πώληση στοιχείων του Ενεργητικού ή με δανεισμό στην χρηματαγορά, ή σε συνδυασμό των δύο. (Αγγελόπουλος 2010).

.3.2. Πιστωτικός Κίνδυνος

Ο πιστωτικός κίνδυνος απορρέει από την παραδοσιακή λειτουργία των τραπεζών, από την μεσολάβηση αυτών στην διαδικασία διακίνησης κεφαλαίων μεταξύ των αποταμιευτών ή πλεονασματικών οικονομικών μονάδων και δανειζομένων ή ελλειμματικών οικονομικών μονάδων για την εξασφάλιση κεφαλαίων από τους πρώτους στους δεύτερους. Ο πιστωτικός κίνδυνος ορίζεται ως η ενδεχόμενη ή προσδοκώμενη ζημιά που προκύπτει από την ανεπάρκεια των δανειζομένων να επιστρέψουν τα κεφάλαια ή/και τους τόκους τω κεφαλαίων που δανείστηκαν, από την αδυναμία να εξοφλήσουν τις καθιερωμένες τους υποχρεώσεις.

Να αναφέρουμε ότι η τράπεζα αναλαμβάνει τον κίνδυνο που θα είχαν οι καταθέτες ή οι κάτοχοι των κεφαλαίων, εάν αυτή δεν μεσολαβούσε. Με την παρέμβαση της τράπεζας ο συνολικός πιστωτικός κίνδυνος ελαττώνεται. (Ζαχαριάδης - Σούρας, 2002)

Τέλος, η κεφαλαιακή επάρκεια και ο δείκτης φερεγγυότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων δεν εναπόκειται μόνο από τον πιστωτικό αλλά και από τους κινδύνους αγοράς (επιτοκίων, συναλλάγματος,..) και ταυτόχρονα από το λειτουργικό κίνδυνο (όπως θα δούμε στην συνέχεια).

Η αδυναμία του καταναλωτή να κρίνει την πιστοληπτική του ικανότητα σε σύγκριση με το εισόδημα του, την περιουσιακή του κατάσταση όπως και τα πιθανά έκτακτα ατομικά έξοδα εντείνει τον κίνδυνο και οδηγεί συνεπώς σε ανικανότητα του δανειολήπτη να εκπληρώσει τις οφειλές του προς την τράπεζα. Αξίζει να αναφέρουμε ότι δανειολήπτες καταδικάζουν την πολιτική χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, την μεγάλη διαφορά ανάμεσα στο καταθετικό επιτόκιο και στο επιτόκιο δανεισμού. Από την πλευρά τους τα τραπεζικά ιδρύματα αναφέρουν ότι η κάθε τράπεζα διαμορφώνει το δικό της επιτόκιο δανεισμού αφότου ληφθεί υπόψη η πιστοληπτική δυνατότητα του δανειολήπτη, τους κινδύνους που πιθανόν αναλαμβάνει, τις συνθήκες ανταγωνισμού της αγοράς αλλά και την γενικότερη κατάσταση της οικονομίας. Με εξειδικευμένα πληροφοριακά συστήματα τα τραπεζικά ιδρύματα επεξεργάζεται πληροφορίες σχετικές με πιθανούς πελάτες τους. (Χατζάγας , 2010)

Η τελευταία χρηματοπιστωτική κρίση έδειξε ότι οι τράπεζες θα πρέπει αφενός να υιοθετήσουν πιο λειτουργικές πρακτικές εξέτασης του πιστωτικού κινδύνου και αφετέρου να εξετάσουν τις συνέπειες που επιφέρει ο κίνδυνος στα οικονομικά τους μεγέθη, στην ρευστότητα και στην κεφαλαιακή τους επάρκεια. Ο λειτουργικότερος χειρισμός του κινδύνου αυτού θα ενισχύσει την ευρωστία του χρηματοπιστωτικού συστήματος. (<http://www.acb.com.cy/>)

.3.3.Λειτουργικός Κίνδυνος

Αντιμέτωπα με κινδύνους που παρουσιάζουν μια σχετική δυσκολία έρχονται τα πιστωτικά ιδρύματα. Τέτοιοι κίνδυνοι είναι ο κίνδυνος απάτης από εργαζόμενους της τράπεζας ή ο κίνδυνος ζημιάς από διακοπές ρεύματος, ή ακόμα οι κίνδυνοι από φυσικές καταστροφές κλπ. Οι κίνδυνοι αυτοί δημιουργούν ένα νέο κίνδυνο, το *λειτουργικό κίνδυνο* (operation risk).

Ο λειτουργικός κίνδυνος ορίζεται ως ο κίνδυνος που απορρέει από κάθε μη χρηματοοικονομική πηγή (Αγγελόπουλος, 2010).

Η επιτροπή της Βασιλείας ορίζει το λειτουργικό κίνδυνο σαν το κίνδυνο τυχόν ζημιάς ο οποίος προκύπτει από ανεπαρκείς ή αποτυχημένες εσωτερικές διαδικασίες ελέγχου της

τράπεζας, σε ανθρώπινες δραστηριότητες, σε αδύνατα συστήματα διοίκησης, πληροφορικής και σε εξωτερικά γεγονότα.

Αφού αναγνωριστεί ο λειτουργικός κίνδυνος, είναι αναπόφευκτη η μέθοδος μέτρησης του. Η πλέον συνηθέστερη μονάδα μέτρησης στηρίζεται στην διεκπεραίωση και ταξινόμηση των ενδεχόμενων φαινομένων ή αιτιών δημιουργίας λειτουργικού κινδύνου, της διαχρονικής επιτήρησης και απογραφής παρατηρήσεων ζημιάς ανά αιτία και ενέργεια της τράπεζας.

Τα θέματα του λειτουργικού κινδύνου για λόγους εποπτείας και κεφαλαιακής επάρκειας ορίστηκαν από τους κανόνες της Επιτροπής της Βασιλείας. (Αγγελόπουλος, 2010)

.3.4.Συναλλαγματικός Κίνδυνος

Ο κίνδυνος συναλλάγματος ή συναλλαγματικός κίνδυνος προέρχεται από την μεταβολές (αυξομειώσεις) των συναλλαγματικών ισοτιμιών και καθορίζεται ως η αναμενόμενη ζημιά και η αλλαγή της καθαρής θέσης ενός πιστωτικού ιδρύματος ή ενός χαρτοφυλακίου εξαιτίας μεταβολής της ισοτιμίας του νόμισματος στο οποίο έχει επιτελεστεί μια επένδυση ή στο οποίο έχουν αποκομιστεί τα κεφάλαια ως προς το νόμισμα στο οποίο οι θέσεις αυτές αποτιμώνται. (Χριστόπουλος, 2012)

Ταυτόχρονα, ο συναλλαγματικός κίνδυνος συνδέεται με την ενδεχόμενη απώλεια εισοδήματος λόγω της μεταβολής των συναλλαγματικών ισοτιμιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

3.1. Εισαγωγή

Τα αρχικά σημάδια της πρωτοφανούς κρίσης του 2008 παρουσιάστηκαν με τους τριγμούς στην αγορά των στεγαστικών δανείων στις Ηνωμένες Πολιτείες. Το επακόλουθο αυτής ήταν η απουσία της εμπιστοσύνης ανάμεσα στις τράπεζες, και η παρουσία χρεωκοπίας τραπεζικών κολοσσών (www.nbg.gr) .

Πρωταρχική αιτία της πρόσφατης παγκόσμιας χρηματοοικονομικής κρίσης ήταν οι μακροοικονομικές ανισορροπίες, όπως τα χαμηλά επιτόκια που παραμείναν στις ΗΠΑ, τις συνθήκες παγκόσμιας ρευστότητας και την αυξανόμενη ανισορροπία αποταμίευσης. Παρόλα αυτά σε συνδυασμό πάντα με την βαθμιαία μεταβολή των σκοπών των διεθνών τραπεζών από την χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας, του εμπορίου και των επενδύσεων στην κερδοσκοπία και στα χρηματοοικονομικά στοιχεία.

Η ανυπαρξία επαρκούς εποπτείας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος όπως και η αδυναμία στον καιρίο εντοπισμό των κινδύνων είχε ως επακόλουθο τις σοβαρές ζημιές του κλάδου που χρεώνουν τους φορολογούμενους πολίτες για τις επόμενα χρόνια.

Τα πιο πάνω ζητήματα θα μπορούσε να είναι η επεξήγηση των αιτιών για τις οποίες στον κλάδο της οικονομίας ενδείκνυται να υφίσταται έλεγχος και εποπτεία από τις νομισματοπιστωτικές αρχές.

3.2. Έλεγχος και Εποπτεία του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι αποκλειστικά ο μοναδικός τομέας της οικονομίας, ο οποίος βρίσκεται σε έλεγχο και εποπτεία με σκοπό την σταθερότητα και την επιτυχής λειτουργία του. Η πρόσφατη κρίση μας έχει επισημάνει ότι η χρηματοπιστωτική σταθερότητα έχει αξιόλογο ρόλο στο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Για την προστασία και την σταθερότητα του συστήματος πρέπει να καθορίζονται οι κίνδυνοι και οι αδυναμίες αντίθετα οι εποπτικές αρχές και οι σχετικοί φορείς πρέπει να ενημερώνονται.

Σημαντικό να αναφέρουμε κάποιους χρηματοπιστωτικούς κινδύνους όπως:

- Σε περίπτωση που παρουσιάζεται πρόβλημα στην οικονομική δραστηριότητα π.χ. παρατηρείται ότι οι επιχειρήσεις δυσκολεύονται να πληρώσουν τα δάνεια τους ή ακόμα τα νοικοκυριά να αποπληρώσουν τα στεγαστικά τους δάνεια.
- Επίσης όταν οι τιμές των περιουσιακών στοιχείων μειώνονται ή μεταβάλλονται απότομα με αποτέλεσμα οι επενδυτές να χάνουν χρήματα.
- Εάν οι τράπεζες επενδύσουν μεγάλα ποσά στις αγορές ομολόγων ή στις χρηματιστηριακές αγορές όπου εκεί υπάρχει πιθανότητα να γίνει πτώση τιμών στις αγορές αυτές.
- Τέλος, όταν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα χορηγήσουν δάνεια σε συγκεκριμένους κλάδους και στη συνέχεια παρατηρούν ότι είναι ευάλωτες σε περιόδους κρίσης.

www.ecb.int.org

Βασικός ρόλος των τραπεζών είναι η αποτίμηση πληροφοριών για την διαπίστωση του βαθμού φερεγγυότητας και γενικά της οικονομικής κατάστασης που ευρίσκονται οι δανειοδοτούμενοι από τις επιχειρήσεις. Συνεπώς λοιπόν, εξαρτάται από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να εξετάζουν την πιστοληπτική ικανότητα και να διαχειρίζονται τους κινδύνους που αναλαμβάνουν. (Χριστόπουλος, 2012)

3.3. ΒΑΣΙΛΕΙΑ Ι

Μετά από πρωτοβουλία των Διοικητών των Κεντρικών Τραπεζών της Ομάδας των χωρών Group of Ten ιδρύθηκε η Επιτροπή της Βασιλείας στο τέλος του 1974. Σκοπός της ήταν η διαμόρφωση ομοιόμορφων κανόνων ελέγχου και εποπτικών πρακτικών για το τραπεζικό σύστημα. Η επιτροπή δημιουργήθηκε σε μία περίοδο μεγάλης αβεβαιότητας στη παγκόσμια οικονομία και συγκεκριμένα στο χώρο του συναλλάγματος, των συναλλαγματικών ισοτιμιών και των τραπεζών. Η αμφιβολία ήταν αποτέλεσμα της διάλυσης του συστήματος των σταθερών ισοτιμιών που είχε υιοθετηθεί από τις ανεπτυγμένες χώρες το 1944 στο Breton Woods των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής. Να αναφέρουμε εδώ την εμφάνιση στο χρηματοοικονομικό τομέα του συναλλαγματικού κινδύνου. Αυτή η ανάπτυξη μαζί με την παρουσία της πρώτης πετρελαϊκής κρίσης αλλά και την οικονομική ύφεση που επακολούθησε προκάλεσε σοβαρά προβλήματα στην τραπεζική αγορά. Αυτή η κρίση έφερε την πτώχευση των τραπεζών όπως της γερμανικής τράπεζας Bankhaus Herstatt.

Η Επιτροπή της Βασιλείας συνεδρίασε για πρώτη φορά το Σεπτέμβριο του 1975. Τα μέλη της προέρχονται από το Βέλγιο, τον Καναδά, την Γαλλία, την Ιαπωνία, το Λουξεμβούργο, τη Σουηδία, την Ελβετία, την Ιταλία, το Ηνωμένο Βασίλειο και της Η.Π.Α. Οι συνεδριάσεις τους είναι 4 ή 5 φορές τον χρόνο. Οι αντιπρόσωποι των χωρών αυτών προέρχονται από τις Κεντρικές Τράπεζες ή με από κάποια άλλη αρχή που χειρίζεται την εποπτεία του τραπεζικού συστήματος της χώρας.

Η Ομάδα των Δέκα (Group of Ten) απαρτίζουν έντεκα βιομηχανικές χώρες Γερμανία, Γαλλία, Καναδάς, Ολλανδία, Ελβετία, Βέλγιο, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο και Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Βασικός σκοπός της ομάδας αυτής είναι η ανταλλαγή αντιλήψεων αλλά και η συνεργασία σε θέματα οικονομικής, νομισματικής και χρηματοοικονομικής πολιτικής.

Να επισημάνουμε επίσης την Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών ο οποίος είναι ένας παγκόσμιος οργανισμός που ενισχύει την διεθνή οικονομική και νομισματική συνεργασία και κινείται ως Τράπεζα των Κεντρικών Τραπεζών. Ιδρύθηκε το 1930 και αποτελεί τον παλαιότερο διεθνή χρηματοοικονομικό οργανισμό. Οι λειτουργίες που προσφέρει είναι για παράδειγμα ο εποικοδομητικός διάλογος για οικονομικά θέματα ανάμεσα στις Κεντρικές Τράπεζες, η μελέτη οικονομικών χρηματοοικονομικών ζητημάτων, οι υπηρεσίες βασικού αντισυμβαλλόμενου των Κεντρικών Τραπεζών στις μεταξύ τους χρηματοοικονομικές

δοσοληψίες και τέλος υπηρεσίες θεματοφύλακα σε παγκόσμιες χρηματοοικονομικές συναλλαγές. (Bernd Engelmann, Robert Rauhmeier , 2011)

3.3.1. Λειτουργία και Στόχοι της Επιτροπής της Βασιλείας

Για την επιτυχία της λειτουργίας της η Επιτροπή προωθεί, υποστηρίζει και εξυπηρετεί την αξιοποίηση διαλόγου σε θέματα τραπεζικής εποπτείας μεταξύ των μελών της. Βασικότερος σκοπός της είναι ο σχηματισμός και η προβολή ομοιογενούς σημασίας συναφή με το τραπεζικό σύστημα και τη λειτουργία του με στόχο την διαμόρφωση μιας δυναμικής τραπεζικής εποπτείας σε διεθνή επίπεδο.

Οι εισηγήσεις, τα εποπτικά πρότυπα και κανόνες δεν επιβάλλονται, απεναντίας προτείνει πρακτικές με συμβουλευτικό χαρακτήρα, προσμένοντας ότι θα γίνουν δεκτές από τις εθνικές αρχές και σύμφωνα με αυτές θα εισηγηθούν προτάσεις που θα ανταποκρίνονται με το καλύτερο τρόπο στα δεδομένα της οικείας αγοράς. Για την πραγματοποίηση αυτού χρησιμοποιούν τα εξής:

- Ανταλλαγή προτάσεων για τον συντονισμό θεμάτων εποπτείας σε εθνικό επίπεδο.
- Πρόσδος της λειτουργικότητας των κανόνων και τεχνικών εποπτείας του παγκόσμιου τραπεζικού συστήματος.
- Εγκαθίδρυση ελάχιστων προτύπων και κανόνων εποπτείας σε ενέργειες και θέματα σε περιπτώσεις όπου πρέπει να γίνει.

Οι Διοικητές των Κεντρικών Τραπεζών της Ομάδας των Δέκα ενημερώνονται από την Επιτροπή της Βασιλείας (η συνάντηση πραγματοποιείται στην Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών) και ζητείται από αυτούς την υποστήριξη και την υπόσχεση για αποδοχή σημαντικών πρωτοβουλιών για την εκπλήρωση των προτάσεων της.

Επιπλέον, η Επιτροπή της Βασιλείας έχει στόχο την μείωση του χάσματος στον έλεγχο των πιστωτικών ιδρυμάτων που υπάρχει σε διαφορετικές χώρες. Για να γίνει αυτό όμως χρησιμοποιούνται δύο βασικές αρχές. Αρχικά όλα τα τραπεζικά ιδρύματα παγκόσμια οφείλουν να έχουν συστήματα εποπτείας, όπως επίσης πρέπει να είναι επαρκή.

Τα τελευταία χρόνια απασχολεί την Επιτροπή της Βασιλείας η Κεφαλαιακή Επάρκεια των Τραπεζών. Η Επιτροπή διαπίστωσε ότι παράλληλα με την δημιουργία κινδύνων, επιβαρύνθηκε η κεφαλαιακή επάρκεια παγκόσμιων τραπεζών. Έτσι, με την υποστήριξη της Ομάδας των Δέκα, η Επιτροπή της Βασιλείας προχώρησε σε διαβήματα με σκοπό την παύση των αποδεκτών μεγεθών της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών και την προώθηση μεγαλύτερης σύγκλισης στη μέτρηση της.

Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την υιοθέτηση ενός **Διεθνούς Συμφώνου (Συνθήκης)**, που στόχο είχε την ενίσχυση, την ενθάρρυνση και την ενδυνάμωση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος διεθνώς και την εξαφάνιση αθέμιτου ανταγωνισμού. Μετά από εξετάσεις, δόθηκε για εφαρμογή τον Ιούλιο του 1988 το Σύμφωνο (Συνθήκη) της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια (Basel Capital Accord ή Basel I).

Σύμφωνα με το πρώτο Σύμφωνο αποτελεί υποχρέωση των τραπεζών να εξασφαλίζουν συνεχώς μια ελάχιστη κεφαλαιακή απαίτηση 8%. Ο συντελεστής αυτός είναι γνωστός ως Δείκτης Φερεγγυότητας και σκοπό έχει την δημιουργία ασπίδας ασφαλείας στα πιστωτικά ιδρύματα από τον αναλαμβανόμενο πιστωτικό κίνδυνο.

Ακολούθως αρκετοί όροι για την κεφαλαιακή επάρκεια, οι οποίοι είχαν εφαρμοστεί το 1988 διαρρυθμίστηκαν ή αναβαθμίστηκαν. Επιπλέον, η Επιτροπή Βασιλείας ενέργησε για βελτίωση χρηματοοικονομικών κινδύνων, πέραν του πιστωτικού.

Το πρώτο Σύμφωνο για την Κεφαλαιακή Επάρκεια, η Επιτροπή το παρέδωσε τον Ιανουάριο του 1997, όπου εκεί ενσωμάτωσε τους κινδύνους αγοράς που είχαν πηγή προέλευσης είτε από ξένο συνάλλαγμα, είτε από διαπραγματευόμενους τίτλους χρέους, είτε μετοχές, είτε εμπορεύματα ή και δικαιώματα προαίρεσης.

Η Επιτροπή της Βασιλείας έχει εμφανίσει αρκετά θέματα που στόχο έχουν την εποπτεία. Μερικά είναι:

- * Η εποπτεία των θέσεων σε συνάλλαγμα,
- * Ο χειρισμός δανεισμού των τραπεζών στο εξωτερικό,
- * Ο χειρισμός θέσεων σε στοιχεία πλην ισολογισμού,
- * Η αποτροπή χρησιμοποίησης τραπεζικών συστημάτων για εγκληματικές δραστηριότητες,

- * Ο χειρισμός του πιστωτικού κινδύνου,
- * Οι πρακτικές των συστημάτων του πιστωτικού κινδύνου,
- * Τα μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα,
- * Ο χειρισμός των κινδύνων των θέσεων σε παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα.

(www.basel-certification.com)

3.4. Το νέο Σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια (Βασιλεία II – Basel II)

Η κατανόηση της ανεπάρκειας του συμφώνου της Βασιλείας I, όπως επίσης και η όξυνση των αγορών έφερε την Επιτροπή της Βασιλείας στην παρουσίαση ενός νέου εγγράφου στο οποίο εμφανίζονται λεπτομερώς οι αναθεωρημένες προτάσεις, με προβλεπόμενο χρόνο εφαρμογής το 2004.

Μέσα στο κείμενο της Βασιλείας II συμπεριλαμβάνονται και κατέχουν την δομή των πυλώνων πιο αναπτυγμένων σε περιεχόμενο με σκοπό να συμπεριληφθούν και να ληφθούν υπόψη είδη κινδύνων που δεν υπήρχαν στο κείμενο της Βασιλείας I.

Να αναφέρουμε ότι το νέο σύμφωνο της Βασιλείας II απαρτίζεται από τρεις πυλώνες.

Πυλώνας Α' : Προσδιορισμός των κεφαλαιακών απαιτήσεων για την προστασία του πιστωτικού και λειτουργικού κινδύνου.

Πυλώνας Β': Προσδιορισμός και καθορισμός του σχεδίου που προσβλέπει η μεθοδευμένη σειρά ενεργειών της αποτίμησης της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών από τις εποπτικές αρχές καθώς και την θέσπιση και την εγκαθίδρυση γενικών αρχών που θα ρυθμίζουν την διαδικασία αυτή.

Πυλώνας Γ': Αποβλέπει στην ενίσχυση της ευρυθμίας και πειθαρχίας της αγοράς διαμέσου της δημοσιοποίησης συγκεκριμένων ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων.

Θεμελιώδης στόχος του νέου εποπτικού πλαισίου παραμένει η προαγωγή της ασφάλειας και της σταθερότητας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος και η ενθάρρυνση των συνθηκών ίσου ανταγωνισμού.

Σύμφωνα με την Βασιλεία II, η Επιτροπή της Βασιλείας αναγνωρίζει ότι όσο πιο ανεπτυγμένο, λειτουργικό και δραστικό είναι ένα πιστωτικό ίδρυμα στην αξιολόγηση,

αποτίμηση και χειρισμό των κινδύνων, τόσο λιγότερο κεφάλαιο θα οφείλει να διατηρεί για μια καθορισμένη δραστηριότητα.

Σε αντίθεση με την Βασιλεία I η οποία είχε εστιάσει στην μέτρηση του κινδύνου της αγοράς και ελάχιστο στην εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου, η Βασιλεία II παρουσίασε μια διαφορετική προσέγγιση της μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου και εστίασε στην μέτρηση και στην διαχείριση του λειτουργικού κίνδυνου.

3.4.1. Βασιλεία II ανά Πυλώνα

3.4.1.1. Πυλώνας I: Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις για την Κάλυψη των Αναλαμβανόμενων Κινδύνων (Εναλλακτικές Μέθοδοι Υπολογισμού)

Όπως είδαμε πιο πάνω η Συνθήκη της Βασιλείας II απέχει από την Βασιλεία I σε αρκετά στάδια, παραμένουν παρόλα αυτά ουσιώδη στοιχεία από την υπάρχουσα χωρίς καμία μετατροπή.

Σύμφωνα με την νέα Συνθήκη η ελάχιστη απαιτούμενη κεφαλαιακή επάρκεια έναντι των αναλαμβανόμενων κινδύνων **διατηρείται στο 8%**.

Τα εποπτικά ίδια κεφάλαια (ο αριθμητής του κλάσματος της φόρμουλας του Δείκτη Φερεγγυότητας) μεταβάλλονται σε ελάχιστο βαθμό.

Συγκεκριμένα, οι μεταρρυθμίσεις αναφέρουν τον παρονομαστή του κλάσματος, δηλαδή αποσκοπούν στην εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου, με μεσολάβηση στα σταθμισμένα στοιχεία του ενεργητικού, στις σταθμίσεις αυτών και κυρίως στις μεθόδους στάθμισης.

Σύμφωνα με τις νέες ρυθμίσεις, των σταθμισμένων στοιχείων αποσκοπούν στην προσφορά στις τράπεζες διορθωμένων και αναβαθμισμένων εκτιμήσεων κινδύνων, αφού ο συντελεστής πρέπει να συμφωνεί με την πραγματικότητα.

Γενικά, ο πρώτος Πυλώνας της Βασιλείας II εξασφαλίζει προσεγγίσεις και καταστάσεις που καθορίζουν τον παρονομαστή του Δείκτη Φερεγγυότητας με δύο μεθόδους:

- I. Καθιερώνει καινούργια προγράμματα προδιαγραφών των κεφαλαιακών απαιτήσεων απέναντι στους κινδύνους που έρχονται αντιμέτωπα τα

πιστωτικά ιδρύματα κατά την περίοδο επιβολής των ενεργειών τους και πιο συγκεκριμένα απέναντι στον πιστωτικό κίνδυνο.

- II. Ταυτόχρονα, θεσπίζει κεφαλαιακές απαιτήσεις για το λειτουργικό κίνδυνο και εισηγείται εκτιμήσεις για τον υπολογισμό του ύψους του κινδύνου.

Υπολογισμός Κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου σύμφωνα με τη Τυποποιημένη Προσέγγιση.

Η διαδικασία απαιτεί τρεις διαδοχικές φάσεις:

- i. Την έρευνα της κλίμακας των προκαθορισμένων συντελεστών, με τους οποίους υπολογίζονται οι διάφορες κατηγορίες χρηματοδοτήσεων.
- ii. Χρησιμοποίηση καινούργιων στοιχείων : Αναγνώριση διαβαθμίσεων πιστωτικού κινδύνου, ελαχιστοποίηση σε 75% του συντελεστή στάθμισης των χρηματοδοτήσεων πιστώσεων λιανικής τραπεζικής, ελαχιστοποίηση του συντελεστή στάθμισης χρηματοδοτήσεων με κατοχύρωση σε κατοικίες 50% σε 35 % και ανάπτυξη του συντελεστή στάθμισης χρηματοδοτήσεων με καθυστέρηση αποπληρωμής άνω των 90 ημερών
- iii. Τέλος, κάθε άνοιγμα υπολογίζεται με προσδιορισμένο (εκ των προτέρων) συντελεστή κινδύνου βάσει τον βαθμό αξιολόγησης του.

Υπολογισμός Κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου βάσει της Προσέγγισης Εσωτερικών Διαβαθμίσεων.

Η μέθοδος αυτή εσωτερικών διαβαθμίσεων (Internal Ratings Based Approach) περιλαμβάνει δύο εκδοχές.

α. Την βασική Μέθοδο Εσωτερικών Διαβαθμίσεων (Foundation IRB Approach) και

β. την Εναλλακτική Μέθοδο Εσωτερικών Διαβαθμίσεων (Advanced IRB Approach).

Αφού ληφθεί από την τράπεζα η έγκριση από την εποπτική αρχή της χώρας έδρας της μητρικής τότε μπορεί να γίνει η εφαρμογή από μια τράπεζα των πιο πάνω. Η έγκριση δίνεται αφού αναλυθούν κάποια κριτήρια και εξακριβωθούν ότι υπάρχουν κάποιες προϋποθέσεις όπως η επάρκεια (τεχνικά και επιστημονικά), τα συστήματα εσωτερικής διαβάθμισης που αξιοποιεί η τράπεζα για την αξιολόγηση πιστούχων και των πιστοδοτήσεων αλλά και η

πιστοποίηση μεθόδων που εφαρμόζονται για την ποσοτικοποίηση των παραμέτρων του πιστωτικού κινδύνου.

Υπολογισμός Σταθμισμένων Ανοιγμάτων για Θέσεις σε Τιτλοποίηση (securisation)

Η τιτλοποίηση απαιτήσεων δημιουργεί ανοίγματα τα οποία προσεγγίζονται προσεχτικά εξαιτίας των ιδιαιτεροτήτων τους. Προδιαγράφει ιδιαίτερες μεθόδους για την εκτίμηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων για ανοίγματα από τιτλοποιήσεις για την προφύλαξη των κινδύνων που διατηρούν ή αποκτούν.

Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων για τον Κίνδυνο Αγοράς

Καταρχάς να αναφέρουμε ότι οι κίνδυνοι αγοράς μπορούν να είναι:

Κίνδυνος Συναλλάγματος, Κίνδυνος Επιτοκίων, Κίνδυνος Επενδυτικής Θέσης/ Τιμών, Κίνδυνος Εισοδήματος, Κίνδυνος Διακύμανσης Τιμών Προϊόντων, Κίνδυνος Παραγώγων Χρηματοοικονομικών Προϊόντων κ.α.

Οι μεταβολές που γίνονται με την πράξη αυτή αφορούν εφαρμογές στην μέθοδο υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων απέναντι στον κίνδυνο αγοράς. Οι μεταβολές αναφέρονται συγκεκριμένα σε παράγοντες κινδύνου, οι οποίοι ήταν συνέπειες των νέων εξελίξεων στην αγορά τους οποίους κάθε πιστωτικό ίδρυμα οφείλει να λαμβάνει υπόψη για να προσαρμόσει τα δείγματα της για την εκτίμηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Σημαντικό να αναφέρουμε ότι σύμφωνα με αυτό τον υπολογισμό τα πιστωτικά ιδρύματα είναι υποχρεωμένα να διαφυλάγουν συνεχώς ίδια κεφάλαια τα οποία να είναι ίσα με το άθροισμα των κεφαλαιακών απαιτήσεων που μπορεί να προκύψουν.

Κίνδυνος Αντισυμβαλλόμενου

Κίνδυνο Αντισυμβαλλόμενου ορίζουμε την ζημιά η οποία απορρέει για κάθε πιστωτικό ίδρυμα, εφόσον ο αντισυμβαλλόμενος δεν μπορεί να εκπληρώσει τις οφειλές του, έχοντας υπόψη τις ενδεχόμενες διακυμάνσεις των τιμών της αγοράς των χρηματοπιστωτικών μέσων που αποσκοπεί η συναλλαγή.

Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις των Πιστωτικών Ιδρυμάτων για το Λειτουργικό Κίνδυνο

Από τις σημαντικότερες μεταρρυθμίσεις του νέου πλαισίου της Βασιλείας II είναι η θέσπιση κεφαλαιακών απαιτήσεων για το λειτουργικό κίνδυνο (η ένταξη του λειτουργικού κινδύνου έγινε από το έτος 2008). Με τον όρο Λειτουργικό κίνδυνο νοούμε τις πιθανές ζημιές που μπορεί να προκύψουν από ανθρώπινο παράγοντα δηλαδή ενέργειες λάθος ή απάτη, ανεπάρκεια των εσωτερικών διαδικασιών (διοίκησης ή πληροφορικής) ή και εξωτερικά αίτια.

3.4.1.2. Πυλώνας II: Διαδικασία εποπτικής αξιολόγησης (Supervisory Review Process)

Ο δεύτερος πυλώνας του Συμφώνου της Βασιλείας II στόχο έχει να ενδυναμώσει τις υψηλές προδιαγραφές στην διαφάνεια και στην παρουσίαση των αναλαμβανόμενων κινδύνων. Δίνεται η δυνατότητα στα τραπεζικά ιδρύματα μέσα από το αναθεωρημένο Σύμφωνο να αναπτύξουν εσωτερικά συστήματα αξιολόγησης του πιστωτικού κινδύνου σε διάφορα επίπεδα πολυπλοκότητας με σκοπό να πετύχει πιστή εκτίμηση κινδύνου με την αποδοχή των εποπτικών αρχών. Για αποτελεσματική διοίκηση και αποτελεσματική εποπτεία η προσέγγιση του δεύτερου πυλώνα είναι απαραίτητη. Είναι απαραίτητο βάσει της νέα συνθήκης η συμμετοχή της μέτρησης όλων των αναλαμβανόμενων κινδύνων και στην δέσμευση των εποπτικών αρχών να προσαρμόζονται στις εκτιμήσεις αυτές και να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα.

Όποια πιστωτικά ιδρύματα ανήκουν σε υψηλού κινδύνου ή κατέχουν ανεπαρκές σύστημα χειρισμού κινδύνων, θα υποχρεώνονται σε κυρώσεις διαμέσου υψηλότερων επιτοκίου στο διατραπεζικό δανεισμό και στο εκδιδόμενο χρέος. Η διαφάνεια του περιεχομένου είναι αναγκαστική και εστιάζεται σε συγκεκριμένα τμήματα που αναφέρονται στοιχεία για την κεφαλαιακή επάρκεια και την σύσταση των εποπτικών ίδιων κεφαλαίων, την εμφάνιση εκθέσεων σε κίνδυνο και την διαφάνεια των προσεγγίσεων διαχείρισης κινδύνων.

Τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να χρησιμοποιούν σύστημα υπολογισμού της κεφαλαιακής επάρκειας και να ορίζουν τα κεφάλαια που επιθυμούν για την κάλυψη των κινδύνων που δέχονται. Οι εποπτικές αρχές προσδιορίζουν τους κινδύνους αλλά και τις ενέργειες επιτήρησης και εκτίμησης αυτών και επιθυμούν επιπλέον κεφαλαιακές απαιτήσεις.

Γενικά, ο δεύτερος πυλώνας θεσπίζει τέσσερις σημαντικές αρχές:

- Πρόνοια διαδικασιών από τις τράπεζες για την εσωτερική αποτίμηση της κεφαλαιακής τους επάρκειας και τον σχηματισμό τακτικής και στρατηγικής για την προστασία του επιπέδου ίδιων κεφαλαίων.
- Θέσπιση της ισχύς του εποπτικού ελέγχου της ακεραιότητας των προσεγγίσεων και χειρισμού των τραπεζικών κινδύνων.
- Ικανότητα άσκησης από την υπεύθυνη εποπτική αρχή κεφαλαιακής απαίτησης για κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου με ελάχιστο όριο 8% σε συγκεκριμένα πιστωτικά ιδρύματα.
- Θέσπιση της ισχύς έγκαιρης επέμβασης των εποπτικών αρχών σε πιθανή επιδείνωση του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας.

Η προσέγγιση της εποπτικής διαδικασίας του δεύτερου πυλώνα απαρτίζει βασική μεταρρύθμιση του νέου Συμφώνου της Βασιλείας II. Εκφράζει την διαφοροποίηση του ενδιαφέροντος των εποπτικών αρχών από την φάση της μακροπροληπτικής εποπτείας σε μικροπροληπτική εποπτεία.

3.4.1.3. Τρίτος Πυλώνας: Πειθαρχία Μέσω της Αγοράς και Ενημέρωση του Κοινού (Market Discipline)

Ο τρίτος πυλώνας εντάσσει κανόνες οι οποίοι αφορούν την παροχή από τα πιστωτικά ιδρύματα προς το εξωτερικό ενημέρωση για το μέγεθος των κινδύνων, τις κεφαλαιακές απαιτήσεις απέναντι των κινδύνων αυτών καθώς και για την ακολουθούμενη τακτική και στρατηγική με στόχο διαμέσου της διαφάνειας να ενδυναμωθεί η τάξη της αγοράς. Δηλαδή, συμπερασματικά αφορά την οφειλή των πιστωτικών ιδρυμάτων να προχωρούν σε γνωστοποίηση και δημοσιοποίηση των στοιχείων με ποιοτικό και ποσοτικό χαρακτήρα. Αυτό αποσκοπεί στην ενθάρρυνση της επιβαλλόμενης από την αγορά ευρυθμίας προς τους κανόνες

σωστού χειρισμού των κινδύνων. Ο τρίτος πυλώνας κύριο σκοπό έχει να εξασφαλίζονται στους μετόχους της αγοράς σημαντικές πληροφορίες για τους κινδύνους στους οποίους βρίσκονται εκτεθειμένα τα πιστωτικά ιδρύματα και για τις ενέργειες διαχείρισης τους.

Γενικότερα, οι δημοσιεύσεις αναφέρουν τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται τα πιστωτικά ιδρύματα, τις ενέργειες χειρισμού τους και την ποιότητα των συστατικών των ίδιων κεφαλαίων οι οποίοι εφαρμόζονται για την κάλυψη των κινδύνων. Να αναφέρουμε ότι οι εποπτικές αρχές έχουν την ικανότητα να μην υποχρεώνουν για ειδική κεφαλαιακή απαίτηση για τον κίνδυνο επιτοκίου του επενδυτικού χαρτοφυλακίου για τις τράπεζες οι οποίες εμφανίζουν αξιόλογο κίνδυνο εξαιτίας διεύρυνσης ανάμεσα ενεργητικού και παθητικού, παρόλα αυτά παρακολουθούν τις οικονομικές θέσεις της κάθε τράπεζας ξεχωριστά.

Το κύριο φαινόμενο σε αυτό το νέο πλαίσιο είναι η κεφαλαιακή απαίτηση απέναντι του λειτουργικού κινδύνου το οποίο ορίζει τους νέους κανόνες σε συνεργασία με τους εθνικούς φορείς και τις κεντρικές τράπεζες.

3.5. Σύγκριση Κανόνων Βασιλείας I και Βασιλείας II

Συνοπτικά να πούμε ότι αρχικά το Σύμφωνο της Βασιλείας I εξασφάλιζε μόνο τον πιστωτικό κίνδυνο και εδραίωνε μονάχα το εποπτικό κεφάλαιο να είναι τουλάχιστον 8% του σταθμισμένου ενεργητικού δηλαδή ο δείκτης φερεγγυότητας να μην υπολείπεται του 8%. Σύμφωνα με την Βασιλεία, αφενός το κεφάλαιο είναι ευρύτερο του παραδοσιακού ορισμού της “ Καθαρής Θέσης ” και συστατικά του μπορεί να είναι δάνεια περιορισμένης εξασφάλισης και ομολογίες. Αφετέρου, το σταθμισμένο ενεργητικό εξαγόταν από τον υπολογισμό του ενεργητικού σύμφωνα με έναν συντελεστή από τους τέσσερις συντελεστές 0%, 20%, 50% και 100%. Συμπερασματικά, το εποπτικό κεφάλαιο δε θα έπρεπε να υπολείπεται του 8 % του σταθμισμένου ενεργητικού του κάθε πιστωτικού ιδρύματος.

Παρόλο που το Σύμφωνο της Βασιλείας II διαφυλάγει και προστατεύει τους θεμελιώδεις κανόνες της Βασιλείας I δηλαδή αναφορικά με τον δείκτη φερεγγυότητας σε ποσοστό 8%, εξελίσσεται σε μια βασική μεταρρύθμιση, στην ικανότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων να μεταχειρίζονται τα δικά τους εσωτερικά συστήματα κινδύνου για τον καθορισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Ακολούθως, η στάθμιση των χορηγήσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων για την εκτίμηση του δείκτη φερεγγυότητας πιθανώς να χρησιμοποιήσει ή να

εφαρμόσει τις αξιολογήσεις διεθνών οίκων. Τέλος, οι καινούργιοι κανόνες λαμβάνουν υπόψη τον λειτουργικό κίνδυνο.

3.5.1. Η επίρεια της Βασιλείας II στην χρηματοοικονομική σταθερότητα και λειτουργικότητα/αποτελεσματικότητα των τραπεζών

Ο όρος της λειτουργικότητας/αποτελεσματικότητας αφορά στον τύπο της αντιστάθμισης δηλ. ισορρόπησης που προέρχεται στην περίπτωση που η συνολική ζήτηση και η προσφορά εκφράζουν ιδιωτικά και κοινωνικά δαπάνες και κέρδη. Οι βασικοί παράγοντες που επιδρούν στην αποτελεσματικότητα μπορούν να είναι:

- Η αποτελεσματικότητα καταμερισμού του κινδύνου ανάμεσα των συμμετεχόντων στο σύστημα, με σκοπό να αναδέχεται το μερίδιο του κινδύνου που έχει την ικανότητα να χειριστεί.
- Η ενημέρωση και η πληροφόρηση, στοχεύοντας την γνωστοποίηση και την διαθεσιμότητα αλλά και οι τυχόν διαφορές ανάμεσα των οφειλετών και των δανειστών να λύνονται διαμέσου της αγοράς.
- Η δραστική και ισχυρή εταιρική διακυβέρνηση η οποία θα λύνει δυναμικά τα τυχόν προβλήματα εξουσιοδότησης τα οποία παρουσιάζονται συντελώντας στην δραστικότερη διανομή των διαθέσιμων πόρων

Ο όρος της χρηματοοικονομικής σταθερότητας καθορίζεται ως η ικανότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος να αντέχει σε εξωτερικές αλλά και εσωτερικές αταξίες και να μπορεί να ανταπεξέρχεται και να αντιμετωπίζει τις οικονομικές αστάθειες που δημιουργούνται. Οι παράγοντες που επηρεάζουν στην σταθερότητα είναι:

- Η λειτουργικότητα των συστημάτων διαχείρισης,
- Η ικανότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος να αφομοιώνει πιθανές διαταραχές.
- Ο κίνδυνος διάδοσης κρίσης.

Η σταθερότητα συμβάλλει σε σημαντικό βαθμό στην αποτελεσματικότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος αφού η πρώτη είναι βασική συνθήκη για την ομαλή και την παραγωγική λειτουργία του συστήματος. (Lekatis, 2014)

3.5.2. Παράγοντες που καθορίζουν την αποτελεσματικότητα και την σταθερότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος

α. Καταμερισμός Κινδύνου

Η διάδοση του πιστωτικού κινδύνου διαμέσου της τιτλοποίησης απαιτήσεων και μεταχείρισης πιστωτικών παραγώγων. Παρόλα αυτά η μεταφορά του πιστωτικού κινδύνου προκαλεί νέους κινδύνους οι οποίοι σε κάποιες περιπτώσεις είναι πέρα από τα όρια των κανόνων της Βασιλείας II. Ο επιμερισμός του κινδύνου που υπάρχει εκτός εποπτικού περιθωρίου και πιθανώς σε ακατάλληλους επενδυτές, είναι πιθανόν να απαρτίσουν πηγή κινδύνων με αρνητικές συνέπειες στη σταθερότητα και λειτουργικότητα του συστήματος.

β. Διάδοση Πληροφοριών

Μεγάλη έμφαση δίνει η Βασιλεία II στην διαφάνεια και στην διάδοση πληροφοριών καθώς ο τρίτος πυλώνας αναφέρεται στην πειθαρχία της αγοράς. Για την εδραίωση της πειθαρχίας οι παράγοντες της αγοράς οφείλουν να κατέχουν τα αρμόδια ερεθίσματα. Το πιθανό ερέθισμα είναι να προκληθούν πιθανές ζημιές ή να χαθούν μερικά από τα κεφάλαια τους. Σε αυτό το ενδεχόμενο, πρέπει να επιβληθεί πειθαρχία όπως επίσης η δυνατότητα να επιδράσουν στις προθέσεις των τραπεζών. Η Βασιλεία II επικεντρώνει βασικά στην υποχρέωση και στην ανάγκη των τραπεζών και των εποπτικών αρχών για δημοσιοποίηση πληροφοριών και ενημερώσεων

γ. Εταιρική Διακυβέρνηση

Με τον ορισμό εταιρική διακυβέρνηση εννοείται το σύνολο των διαδικασιών και συστημάτων που έχουν καθιερωθεί για την λύση διαφορών εσωτερικά των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η Επιτροπή της Βασιλείας ανακοίνωσε και δημοσίευσε οκτώ αρχές οι οποίες καταθέτουν τον όρο της δυναμικής εταιρικής διακυβέρνησης στις τράπεζες. Οι κανόνες της Βασιλείας II υποχρεώνουν τις τράπεζες να δημιουργήσουν ένα δυναμικό, σταθερό λειτουργικό σύστημα διακυβέρνησης. Δηλαδή η διοίκηση, το διοικητικό συμβούλιο, οι λειτουργίες ελέγχου, εσωτερική επιθεώρηση οφείλουν να εξελίξουν διάφορες ευθύνες σε ποικίλα συστήματα. Κάθε πιστωτικό ίδρυμα, ταυτόχρονα, υποχρεούται να σχηματίσει δυνατότητες και λειτουργίες ελέγχου οι οποίες θα ερευνούν σε συχνό χρονικό διάστημα την δραστηριότητα των συστημάτων. Επίσης, το πλαίσιο της Βασιλείας II θεωρεί αναγκαίο την πραγματοποίηση συστήματος αναφορών, με στόχο η ενημέρωση και η πληροφόρηση των ανώτατων διοικητικών κλιμακίων. Συμπερασματικά, σύμφωνα με τα πιο πάνω, η δυναμική εταιρική διακυβέρνηση έχει την ικανότητα να δημιουργήσουν πηγές κινδύνου που επιδρούν αρνητικά στην σταθερότητα.

δ. Ικανότητα Απορρόφησης Ζημιών

Μία από τις αρχές της Βασιλείας II είναι ότι οι πρόνοιες εξασφαλίζουν προσδοκώμενες ζημιές, σε αντίθεση με τα κεφάλαια μη προσδοκώμενες ζημιές. Τα πιστωτικά ιδρύματα τα οποία θα χρησιμοποιήσουν τις προηγμένες μεθόδους οφείλουν να υπολογίσουν τους κινδύνους που τις φέρουν στην εκτίμηση των υποχρεωτικών προβλέψεων και κεφαλαίων. Έτσι έχει ως αποτέλεσμα τον σχηματισμό μιας “ασπίδας ασφαλείας” που μπορεί να αξιοποιηθεί για την σωστή λειτουργικότητα και προστασία της τράπεζας. Σημαντικό είναι η επάρκεια και η διακύμανση των κεφαλαίων με τις εποπτικές προσδοκίες. Να σημειώσουμε ότι η Βασιλεία II καθιερώνει μεγαλύτερη διακύμανση στα κεφάλαια, εντούτοις όμως επιθυμεί να συντηρήσει αμετάβλητο το κεφάλαιο ως προς τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο.

Ακολούθως σύμφωνα πάντα με το νέο πλαίσιο, τα κεφάλαια προκαθορίζονται στο να προστατεύσουν από μικροοικονομικούς κινδύνους όπως κίνδυνο αγοράς, παρόλα αυτά όμως αδιαφορούν τους μακροοικονομικούς κινδύνους. Σε περίπτωση που η σταθερότητα του συστήματος εξαρτάται από την ισχύ των μονάδων και οι μικροοικονομικοί κίνδυνοι έχουν μεγαλύτερη σημασία τότε οι συνέπειες του πλαισίου της Βασιλείας II είναι θετική. Σε περίπτωση όμως που η σιγουριά του συστήματος εναπόκειται από μακροοικονομικές μεταβλητές και η επιρροή του μακροπεριβάλλοντος είναι βασική, τότε το πλαίσιο της Βασιλείας II έχει ασήμαντα αποτελέσματα επειδή δεν επηρεάζεται από τέτοιου είδους κινδύνους.

ε. Κίνδυνος διάδοσης κρίσεων

Με την διάδοση κρίσεων στο νεώτερο χρηματοοικονομικό σύστημα εναπόκειται το μέγεθος και ο βαθμός συσχέτισης ανάμεσα στις τράπεζες και από την συμπεριφορά των εποπτικών αρχών σε περίοδο κρίσης. Η Βασιλεία II, προσδοκούσε στην βελτίωση των ικανοτήτων των εποπτικών αρχών διαμέσου του πυλώνα II, όπως επίσης την αναμενόμενη συνταύτιση των εποπτών στα πλαίσια της εποπτείας.

3.6. Από την Βασιλεία II στη Βασιλεία III

Το Σύμφωνο της Βασιλείας II αποδείχθηκε ανεπαρκές και ανίκανο να προλάβει ή να εμποδίσει την κρίση η οποία εκδηλώθηκε το 2007. Το νέο σύμφωνο ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 2008, παρόλο που εκείνη την περίοδο η κρίση είχε αρχίσει να μεγαλώνει και να γιγαντώνεται. Μία από τις αιτίες της αποτυχίας για την εφαρμογή του συμφώνου της Βασιλείας II ήταν η ανίκανη και η εσφαλμένη εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων. Με το νέο σύμφωνο τα πιστωτικά ιδρύματα είχαν την ευκολία, να μπορούν να αποσιωπούν και να

εκθέτουν στοιχεία που αναφέρονται στους κινδύνους και στα κεφάλαια τους, με σκοπό την μην παρουσία τους στο ευρύ κοινό και κυρίως στις εποπτικές αρχές να εντοπίσουν τα προβλήματα τους. Αυτή την δυνατότητα τους την έδινε η Βασιλεία II με τον τρόπο εκτίμησης και υπολογισμού των κινδύνων. (Mendoza, 2015)

Να αναφέρουμε ότι η υπερβολική μόχλευση που υπήρχε στο χρηματοπιστωτικό σύστημα ήταν συστατικό του συμφώνου της Βασιλείας II που αφορούσε την κεφαλαιακή επάρκεια, όπου τα πιστωτικά ιδρύματα αποσκοπούσαν στην μείωση του κόστους από την εφαρμογή τους, έτσι κατάφευγαν στην υπέρμετρη τιτλοποίηση απαιτήσεων και σε πρακτικές ‘‘ ρυθμιστικού αρμπιτράζ’’.

Σύμφωνα με την Βασιλεία III, παρόλο που η κεφαλαιακή επάρκεια αρκετών πιστωτικών ιδρυμάτων ήταν επαρκής, η ποιότητα ήταν χαμηλότερη και με το ξεκίνημα της οικονομικής κρίσης ήρθαν αντιμέτωπα με το πρόβλημα της ρευστότητας, αφού η ξαφνική ανατροπή των καταστάσεων στις αγορές έδειξε την ταχύτητα με την οποία μπορούν να εξαντληθούν τα αποθέματα ρευστότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Επιπλέον, το δεύτερο Σύμφωνο της Βασιλείας δεν αναφερόταν σε κανόνες μακρο-προληπτικών πολιτικών για την πρόληψη, την χρονική διάσταση και τη διατομεακή του συστημικού κινδύνου, οποίος είχε κάνει αισθητή την παρουσία του.

Σημαντικό να αναφέρουμε επίσης, ότι στις δύο αρχικές Συνθήκες της Βασιλείας συμμετείχαν οι χώρες – μέλη των G -10 και έλειπαν εντελώς οι μεγαλύτερες προηγμένες οικονομίες οι οποίες καθόρισαν το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Ως αποτέλεσμα των πιο πάνω, η τελευταία οικονομική κρίση και αρκετές αποτυχίες του Συμφώνου της Βασιλείας II, παρότρυναν την επιτροπή να προβεί σε νέες συνομιλίες και να καταλήξει στις 16 Δεκεμβρίου 2010 σε ένα νέο ρυθμιστικό σύμφωνο, στην συνθήκη της Βασιλείας III. (Lekatis, 2014)

3.7. Βασιλεία III

Οι νέοι κανονισμοί οι οποίοι επιβάλλονται στις τράπεζες από την Βασιλεία III, στόχο έχουν στην εξάρθρωση των μηχανισμών μίας κρίσης. Περισσότερα κεφάλαια, αποθέματα ρευστότητας και όρια στις εκτός ισολογισμού ενέργειες θα καταστήσουν τις τράπεζες ανθεκτικότερες, διασφαλίζοντας και στηρίζοντας την οικονομία από τις πιθανές απότομες πτώσεις στις χρηματαγορές. Αυτές οι μεταρρυθμίσεις, από την μία πλευρά θα επιδράσουν

πτωτικά τον ρυθμό εξέλιξης και ανάπτυξης αλλά από την άλλη μεριά θα επηρεάσουν το επιχειρηματικό μοντέλο των τραπεζών. Οι χρηματοδότες θα υποχρεώνουν μεγαλύτερη ευρυθμία και ευταξία, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα πρόκειται να ελαχιστοποιήσουν την παρουσία τους στους κινδύνους όπως επίσης όσο αφορά την χρηματοδότηση τους θα κλιθούν στις καταθέσεις και λιγότερο στον βραχυπρόθεσμο δανεισμό. (Γκόρτσος,2011)

- I. Στις 16 Δεκεμβρίου 2010, η Επιτροπή της Βασιλείας έγκρινε και δημοσίευσε για την Τραπεζική εποπτεία δύο εκθέσεις που στοιχειοθετούν το διεθνές κανονιστικό πλαίσιο (Βασιλεία III):
- Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems και
  - Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring.

Με στόχο την ισχυροποίηση της ευστάθειας του τραπεζικού συστήματος διεθνώς, διατάχθηκε το νέο διεθνές κανονιστικό πλαίσιο διαμέσου της ενδυνάμωσης της μικρο-προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης στη λειτουργία τραπεζών και με στήριξη της ανθεκτικότητας των τραπεζών σε διαστήματα όξυνσης της οικονομίας. Επίσης, διαμέσου της μακρο-προληπτικής ρυθμιστικής μεσολάβησης του συστημικού κινδύνου, ο οποίος κίνδυνος παρουσιάζεται σε ολόκληρο το τραπεζικό και χρηματοπιστωτικό σύστημα. (Mendoza, 2015)

Με το νέο κανονιστικό πλαίσιο αποβλέπεται η στήριξη των διατάξεων του ισχύοντος πλαισίου και η εγκαθίδρυση μεταρρυθμίσεων μικρο-προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης. Η ουσιώδης αρχή είναι η επικράτηση νομοθεσιών μακρο-προληπτικής (με τον όρο αυτό ορίζεται «το σύνολο των πολιτικών που υιοθετούνται για τον περιορισμό της έκθεσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος στον συστημικό κίνδυνο, ο οποίος απορρέει από παράγοντες που δεν αφορούν μεμονωμένους φορείς παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών ή μεμονωμένες αγορές αλλά έχουν γενικότερο χαρακτήρα»¹ ρυθμιστικής μεσολάβησης.

Το τρίτο σύμφωνο της Βασιλείας III ορίστηκε απαραίτητο εξαιτίας της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης. Κατά την περίοδο της παρουσίας της, το 2007 η κεφαλαιακή

---

¹ *Committee on the Global Financial System(2010a), Galati and Moessner(2011), Financial Stability Board, International Monetary Fund and Bank for international Statements(2011)*

επάρκεια των τραπεζών ήταν ικανοποιητική και σε αυτό αδιαμφισβήτητα συντέλεσε οι κανονισμοί που είχαν ακολουθήσει από τις διατάξεις της Βασιλείας II. Παρόλα αυτά δεν απέτρεψε αλλά ούτε ρύθμισε τα προβλήματα κατά την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης.

Το πρωταρχικό αίτιο της οικονομικής κρίσης σύμφωνα με την Επιτροπή της Βασιλείας υφίσταντο στην ακραία μόχλευση² πολλών κρατών στα τραπεζικό σύστημα. Παράλληλα, καταδείχτηκε ότι τα τραπεζικά ιδρύματα δεν παρουσίαζαν επαρκή αποθέματα ρευστότητας αλλά και η εμφάνιση του συστημικού κινδύνου ήταν ευδιάκριτη. Αυτό, απέδειξε την σημαντικότητα της ύπαρξης ρευστότητας για την εύρυθμη λειτουργία του συστήματος και των χρηματοπιστωτικών αγορών αλλά και την αναγκαιότητα της πρόληψης του συστημικού κινδύνου.

II. Μεταρρυθμίσεις Βασιλείας III

Για να αποφευχθούν η εμφάνιση των πιο πάνω στοιχείων το Σύμφωνο της Βασιλείας III καθιερώνει κανόνες μικρο- προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης. Αρχικά εισάγει ένα απλό συντελεστή μόχλευση, του οποίου το ύψος φθάνει σε 3 %, έχει καθοριστεί ως αριθμητή τα βασικά ίδια κεφάλαια των τραπεζών, και ως παρανομαστή τα ανοίγματα τους, (εντός και εκτός ισολογισμού) σύμφωνα της λογιστικής τους αξίας. Όσο αφορά τους συντελεστές ρευστότητας θεσμοθετεί δύο συντελεστές ρευστότητας των τραπεζικών ιδρυμάτων. Τον *συντελεστή κάλυψης ρευστότητας* ο οποίος αποσκοπεί την εξασφάλιση επαρκών και ανώτερης κατάστασης ρευστοποιήσιμων στοιχείων του ενεργητικού για την συμπλήρωση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων, και ο *συντελεστής καθαρής σταθερής χρηματοδότησης* που αποβλέπει στην επίλυση του ζητήματος από τον ετεροχρονισμό στη ρευστοποιησιμότητα στοιχείων του ενεργητικού και παθητικού στον ισολογισμό των τραπεζών³, καθώς και στην παραγωγή ερεθισμάτων στα τραπεζικά ιδρύματα να εφαρμόζουν σταθερές πηγές για την παροχή χρημάτων των περιουσιακών τους δεδομένων, για την μέγιστη περίοδο του ενός

---

² “Μόχλευση είναι γενικός όρος που χρησιμοποιείται στην χρηματοοικονομική για να περιγράψει τακτικές που χρησιμοποιούνται από μια οργάνωση ή ένα άτομο για να πολλαπλασιαστούν τα κέρδη ή οι ζημιές μιας επένδυσης. Τόσο στα ελληνικά όσο και στα αγγλικά (leverage) ο όρος παίρνει την ονομασία του από τον μοχλό (lever) επειδή υπάρχουν πολλά κοινά με τη μηχανική. Όπως στη μηχανική ο μοχλός πολλαπλασιάζει τη δύναμη που ασκείται, έτσι και στα χρηματοοικονομική η μόχλευση μπορεί να πολλαπλασιάσει τα κέρδη μιας επένδυσης. Οι βασικότερες μέθοδοι μόχλευσης είναι ο δανεισμός και η χρήση παραγώγων.”
http://oikonomica.com/2013/07/14/leverage_part_a/

³http://www.academia.edu/3255816/Basel_III_The_reform_of_the_existing_regulatory_framework_of_the_Basel_Committee_on_Banking_Supervision_for_strengthening_the_stability_of_the_international_banking_system

έτους. Τέλος, θεσμοθετούνται τρόποι επιτήρησης του κίνδυνου ρευστότητας όπου επιβάλλεται να εφαρμόζονται διαρκώς από τις εποπτικές αρχές στοχεύοντας την ικανοποιητική και απόλυτη ενημέρωσή τους. Τα εργαλεία αυτά είναι, η καθιερωμένη έλλειψη αντιστοιχίας ληκτότητας, την συνάθροιση της χρηματοδότησης, τα διαθέσιμα μη βεβαρημένα συστατικά, τον συντελεστή κάλυψης ρευστότητας ανά σημαντικό νόμισμα και όργανα επιτήρησης ανάπτυξης της αγοράς⁴.

Στο δεύτερο μέρος, καθιερώνονται κανόνες μακρο-προληπτικής παρέμβασης. Οι τράπεζες υποχρεώνονται να σχηματίζουν κεφαλαιακό απόθεμα για σκοπούς συντήρησης, πρόσθετα των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων που οφείλουν να διατηρούν σε συνεχή βάση. Το απόθεμα αυτό θα είναι 2,5% των συνολικών σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού των τραπεζών ιδρυμάτων. Επίσης, εντάσσεται η δέσμευση των ιδρυμάτων να σχηματίζουν ένα επιπρόσθετο απόθεμα το λεγόμενο αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα, στοχεύοντας την εξασφάλιση του μακρο-οικονομικού περιβάλλοντος στο οποίο δρουν. Η έκταση αυτού του αποθέματος θα ανέρχεται με κλίμακα από 0%-25% των συνολικών σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού της τράπεζας⁵.

Σύμφωνα με τον Γκόρτσο (2011), η πιο βασική μεταρρύθμιση που πραγματοποιείται με το κανονιστικό πλαίσιο της Βασιλείας III, είναι με τον καθορισμό των εποπτικών ίδιων κεφαλαίων της.

Αδιαμφισβήτητα, οι προσεχείς αλλαγές θα προκαλέσουν σοβαρές αλλαγές στην διάρθρωση και λειτουργίες του χρηματοπιστωτικού τομέα και της οικονομικής δραστηριότητας, συνεπώς για την πραγματοποίησή τους, θα θεωρηθεί απαραίτητο μια περίοδος εξοικείωσης. Ήδη αποφασίστηκε από την Επιτροπή της Βασιλείας, λόγω της αδύνατης οικονομικής εξέλιξης, την βαθμιαία επιτήρηση του πλαισίου μέχρι το 2019⁶.

---

⁴<http://www.bis.org/publ/bcbs238.pdf>

⁵<http://www.bis.org/bcbs/basel3/b3summarytable.pdf>

⁶<http://www.alba.edu.gr/faculty/Documents/PressClippings/taseis.pdf>

3.8. ΕΝΙΑΙΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ

Η τελευταία χρηματοπιστωτική κρίση του 2007 φανέρωσε ότι τα προβλήματα στον χρηματοπιστωτικό τομέα μπορούν να μεταδοθούν τόσο γρήγορα και με τόση οξύτητα και να επιδράσουν άμεσα τους πολίτες στην ευρωπαϊκή ζώνη. Ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός (ΕΕΜ) είναι ένα καινούργιο σύστημα τραπεζικού ελέγχου το οποίο αφορά μόνο την Ευρώπη. Απαρτίζει την ΕΚΤ και τις εθνικές εποπτικές αρχές των κρατών. Στόχοι του είναι η διατήρηση της ασφάλειας του τραπεζικού συστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την ενδυνάμωση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και την εξασφάλιση μιας αξιόπιστης εποπτείας. (<https://www.bankingsupervision.europa.eu/about/thessm/html/index.el.html>)

Ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός απαρτίζει έναν από τους δύο πυλώνες της τραπεζικής ένωσης της ΕΕ, ο δεύτερος πυλώνας ονομάζεται ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης.

Να σημειώσουμε ότι στον ΕΕΜ συμμετέχουν όλες οι χώρες της ζώνης του ευρώ, αλλά μπορούν να συμμετάσχουν και χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι οποίες δεν εφαρμόζουν ως νόμισμα τους το ευρώ.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) θα καταφέρει να κατοχυρώσει έναν ευρωπαϊκό εποπτικό μηχανισμό ο οποίος δεν είναι επιρρεπής στην ασφάλεια εθνικών συμφερόντων, θα αποδυναμώσει την σύνδεση ανάμεσα των τραπεζών κρατών και θα λαμβάνει υπόψη τους πιθανούς κινδύνους που απειλούν την χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Επίσης, θα εξασφαλίζει ότι το ενιαίο εγχειρίδιο κανόνων θα εκτελείται με ακρίβεια και συνοχή στην ζώνη του ευρώ. Η ΕΚΤ ανέλαβε το νέο της αυτό έργο ως ενιαία εποπτική αρχή τον Νοέμβριο του 2014.

(http://www.europedia.moussis.eu/books/Book_2/3/7/3/4/?lang=gr&all=1&s=1&e=10)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1. Σχεδιασμός και διεξαγωγή έρευνας

Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε στην συγκεκριμένη έρευνα ήταν η ποσοτική. Η έρευνα έγινε με ερωτηματολόγιο όπου δημιουργήθηκε μέσω του google drive εφόσον είναι η πιο γρήγορη μέθοδο για την συλλογή των δεδομένων. Η μέθοδος αυτή είναι εύκολη, καθόλου δαπανηρή και έχει το πλεονέκτημα τα άτομα να απαντήσουν όσο πιο ειλικρινά γίνεται καθώς γνωρίζουν ότι γίνεται ανώνυμα.

Το ερωτηματολόγιο περιλάμβανε είκοσι τρεις ερωτήσεις σχετικές με τα ερευνητικά ερωτήματα που θέλουμε να απαντήσουμε. Οι απαντήσεις ήταν σύντομες και απλές, σε μορφή κλίμακας βαθμολόγησης ή σε πολλαπλές επιλογές.

Αφού έγινε η σύνταξη του ερωτηματολογίου, ακολούθησε πιλοτική έρευνα, για να διαπιστωθεί πιθανόν λάθος ή ασάφεια ερωτήσεων. Τα ερωτηματολόγια κοινοποιήθηκαν με το μέσο της κοινωνικής δικτύωσης (Facebook) καθώς και σε ορισμένα άτομα που δεν είχαν facebook στάλθηκε ο σύνδεσμος του ερωτηματολογίου με το ηλεκτρον. ταχυδρομείο ώστε να απαντήσουν. Πήρα 101 πλήρως συμπληρωμένα ερωτηματολόγια με αντίστοιχο ποσοστό επιτυχίας 100%. Τέλος για την ανάλυση των στοιχείων χρησιμοποιήθηκε το πρόγραμμα Excel ώστε να παρουσιάσω τους πίνακες και τα διαγράμματα της έρευνας μου.

4.1.1. Το Ερωτηματολόγιο

Το ερωτηματολόγιο σχεδιάστηκε για την διεξαγωγή της έρευνας που επιθυμούμε να αναλύσουμε δηλαδή να δούμε τι πιστεύει ο κύριος καταναλωτής για το χρηματοπιστωτικό σύστημα της Κύπρου μετά την οικονομική κρίση καθώς και πόσο ενημερωμένος είναι απέναντι στους τραπεζικούς κινδύνους και την εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Ξεκινώντας από το πρώτο μέρος του ερωτηματολογίου, σημαντικό είναι να αναφέρουμε τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του κάθε καταναλωτή καθώς σκοπεύει να δώσει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες του δείγματος (φύλο, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση, παιδιά, μορφωτικό επίπεδο, καθαρό οικογενειακό εισόδημα και απασχόληση).

Στο δεύτερο μέρος σχεδιάστηκε μετά από μελέτη του θεωρητικού μέρους της βιβλιογραφικής ανασκόπησης και αφορά ερωτήσεις που στοχεύουν να απαντήσουν στα ερευνητικά ερωτήματα. Οι πρώτες ερωτήσεις αποβλέπουν στο να δώσουν μια εικόνα για το τι πιστεύει και τι γνώμη έχει ο καταναλωτής απέναντι στο χρηματοπιστωτικό σύστημα της Κύπρου μετά την οικονομική κρίση. Ακολούθως οι ερωτήσεις που γίνονται προσπαθούν να δείξουν πόσο ενημερωμένος είναι ο καταναλωτής για τους τραπεζικούς κινδύνους και την εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

4.1.2. Δειγματοληψία

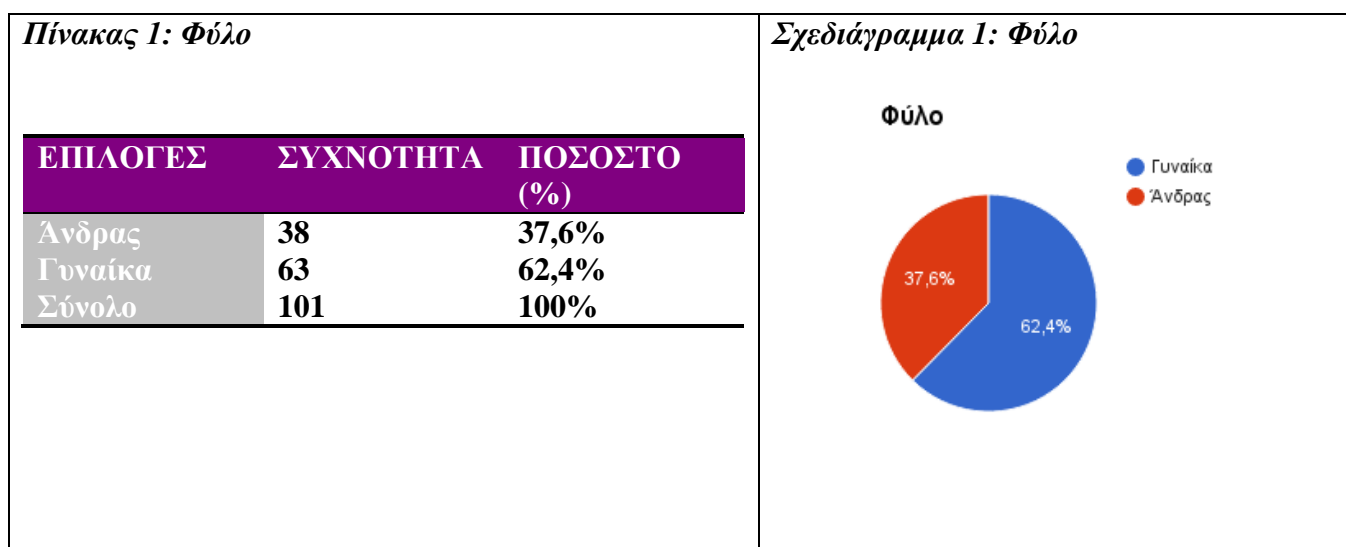
Η δειγματοληψία πραγματοποιήθηκε τον Δεκέμβριο του 2015. Το δείγμα επιλέγει με απλή τυχαία δειγματοληψία και αποτέλεσαν από καταναλωτές ανεξάρτητα αν εργάζονται σε κάποιο τραπεζικό οργανισμό ή όχι. Πήραν μέρος συνολικά 63 γυναίκες και 38 άντρες ηλικίας από 18 ετών μέχρι και άνω των 65 ετών, έγγαμοι ή άγαμοι ανεξάρτητα από το μορφωτικό επίπεδο και την απασχόληση τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ

5.1. ΜΕΡΟΣ Α': ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

5.1.1. Παρουσίαση των Δημογραφικών χαρακτηριστικών

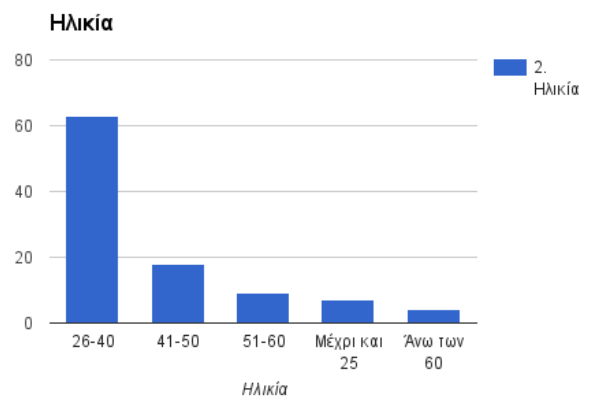

Από τους ερωτηθέντες το 62,4% ήταν γυναίκες και το 37,6% άντρες δηλαδή από τα 101 άτομα που απάντησαν το ερωτηματολόγιο τα 63 ήταν γυναίκες και 38 άντρες.

Πίνακας 2: Ηλικία

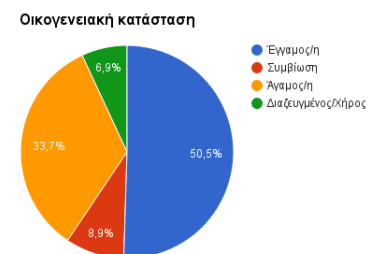
ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
Μέχρι και 25	7	6.9%
26-40	63	62.4%
41-50	18	17.8%
51-60	9	8.9%
Άνω των 60	4	4%
Σύνολο	101	100%

Σχεδιάγραμμα 2: Ηλικία

Το μεγαλύτερο ποσοστό από τους ερωτώμενους ήταν ηλικίας 26-40 με ποσοστό 62,4% και ακολουθούν τα άτομα ηλικίας 41-50 με ποσοστό 17,8%. Στο 8,9% βρίσκονται τα άτομα ηλικίας 51-60, στο 6,9% τα άτομα μέχρι και 25 ετών ενώ μόλις στο 4% άνω των 60 ετών. Όλα τα άτομα ανεξαρτήτου ηλικίας έχουν άποψη για την οικονομική κρίση και το τραπεζικό σύστημα στην Κύπρο.

Πίνακας 3: Οικογενειακή κατάσταση

ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
Άγαμος/η	34	33.7%
Έγγαμος/η	51	50.5%
Διαζευγμένος/Χήρος	7	6.9%
Συμβίωση	9	8.9%
Σύνολο	101	100%

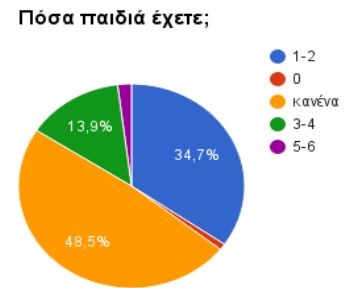
Σχεδιάγραμμα 3: Οικογενειακή κατάσταση

Στον πιο πάνω πίνακα το μεγαλύτερο ποσοστό συχνότητας από τους ερωτώμενους είναι οι έγγαμοι με 50,5% που αποτελούνται από 51 άτομα από το σύνολο των 101 ερωτώμενων και αμέσως μετά ακολουθούν οι άγαμοι με 33,7% δηλαδή 34 άτομα από τα 101 στο σύνολο. Στην έρευνα μας είναι λιγότερα τα άτομα που ανήκουν στην κατηγορία διαζευγμένος/χήρος ή συμβίωσης με μόλις στο 15,8% , 16 άτομα στο σύνολο.

Πίνακας 4: Πόσα παιδιά έχετε;

ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
κανένα	49	48.5%
1-2	35	34.7%
3-4	14	13.9%
5-6	2	2%
7 και πάνω	0	0%
Σύνολο	101	100%

Σχεδιάγραμμα 4: Πόσα παιδιά έχετε;

Το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος έδειξε με το συντριπτικό ποσοστό 48,5% ότι δεν έχουν παιδιά ενώ στο 34,7% των ατόμων που απάντησαν το ερωτηματολόγιο αναφέρουν ότι έχουν 1-2 παιδιά. Αυτό μπορεί να οφείλεται στις δυσκολίες που περνά το κάθε νοικοκυριό λόγω της οικονομικής κρίσης που δεν επιτρέπει το μέγιστο περιεχόμενο περισσότερων παιδιών πλέον στην σύγχρονη εποχή ή ακόμα να πιστεύουν ότι θα επέλθουν δυσκολότερες μέρες στην Κύπρο. Ακολουθούν οι οικογένειες με 3-4 παιδιά με ποσοστό 13,9% και στο 2% από 5-6 παιδιά.

Πίνακας 5: Μορφωτικό επίπεδο

ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
Απόφοιτος/η Δημοτικού	3	3%
Απόφοιτος/η Γυμνασίου/Λυκείου	18	17.8%
Απόφοιτος/η ΑΕΙ/ΤΕΙ	42	41.6%
Κάτοχος Μεταπτυχιακού/Διδακτορικού	38	37.6%
Σύνολο	101	100%

Σχεδιάγραμμα 5: Μορφωτικό επίπεδο

Σύμφωνα με τον πιο πάνω πίνακα αναφορικά με το μορφωτικό επίπεδο της έρευνας μας το μεγαλύτερο ποσοστό συγκεντρώνουν οι πτυχιούχοι με 41,6% και ακολουθούν με μικρή διαφορά οι μεταπτυχιακοί/διδακτορικοί με 37,6%. Το 17,8% του δείγματος αντιστοιχεί στους

απόφοιτους γυμνασίου ή λυκείου ενώ με πάρα πολύ χαμηλό ποσοστό στο 3% βρίσκονται τα άτομα που αποφοίτησαν μόνο από το δημοτικό.

Όπως φαίνεται τα περισσότερα άτομα που πήραν μέρος στην έρευνα είναι σπουδασμένα επομένως πιθανότερα να έχουν γνώσεις και μπορούν να αντιληφθούν την όλη κατάσταση του τραπεζικού συστήματος στην Κύπρο, τους κινδύνους και την εποπτεία του.

Πίνακας 6: Συνολικό Μηνιαίο (Καθαρό) Οικογενειακό Εισόδημα

ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
Χωρίς εισόδημα	6	5.9%
≥ 1500 €	34	33.7%
1501€ - 2500 €	27	26.7%
2501 € - 3500 €	27	26.7%
3501€ - 5000€	4	4%
≤ 5001 €	3	3%
Σύνολο	101	100%

Σχεδιάγραμμα 6: Συνολικό Μηνιαίο (Καθαρό) Οικογενειακό Εισόδημα

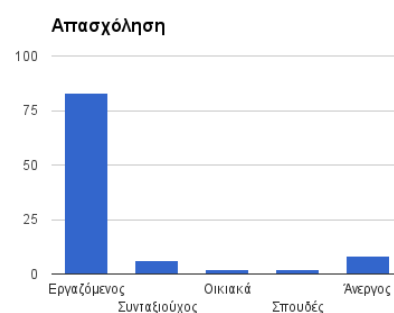

Η πλειοψηφία με ποσοστό 33,7% έχουν συνολικό καθαρό οικογενειακό εισόδημα μέχρι και 1500 ευρώ κάτι που αν το συνδυάσουμε με τον πίνακα 4 με ένα τόσο χαμηλό οικογενειακό εισόδημα είναι αυτονόητο ο περισσότερος πληθυσμός να μένει χωρίς παιδιά ή να έχουν 1-2, ελπίζοντας για καλύτερες μέρες. Ένα τόσο χαμηλό εισόδημα για μια οικογένεια ίσως οφείλεται στο ότι ο ένας εκ των δύο να είναι άνεργος ή ακόμα να είχαν μείωση στους μισθούς τους λόγω της οικονομικής κρίσης. Σε ισοψηφία ποσοστού 26,7% του δείγματος μας απευθύνονται τα άτομα με μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα 1501-2500 ευρώ. Με συνολικό ποσοστό 7% βρίσκονται τα νοικοκυριά με μηνιαίο εισόδημα από 3501€ ≤ 5001€.

Πίνακας 7: Απασχόληση

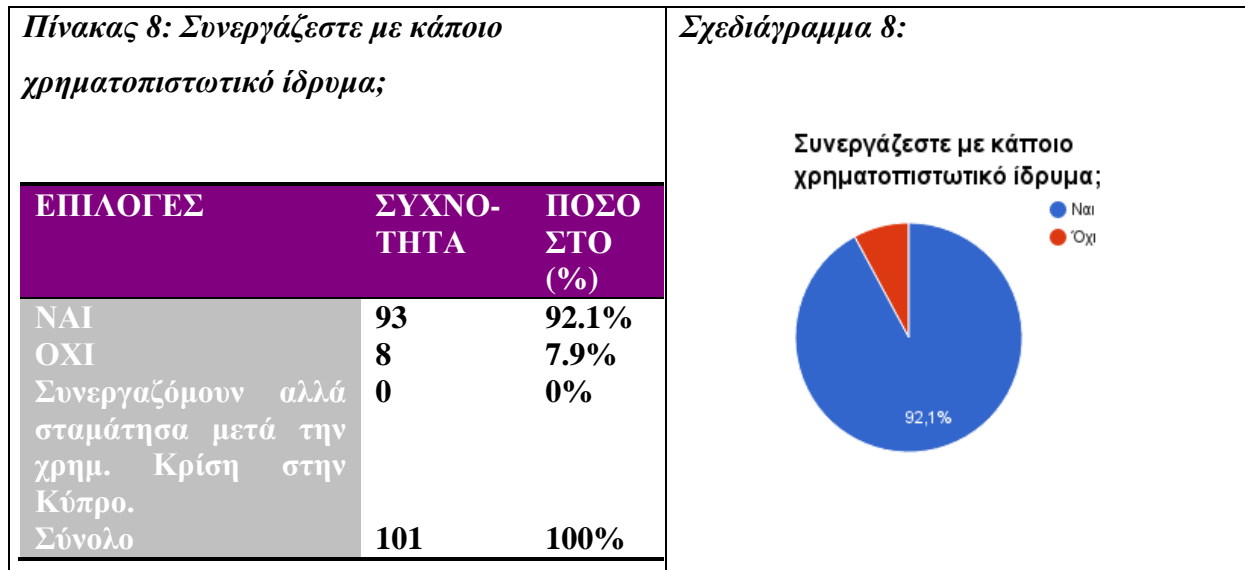
ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
Άνεργος	8	7.9%
Εργαζόμενος	83	82.2%
Συνταξιούχος	6	5.9%
Σπουδές	2	2%
Οικιακά	2	2%
Σύνολο	101	100%

Σχεδιάγραμμα 7: Απασχόληση

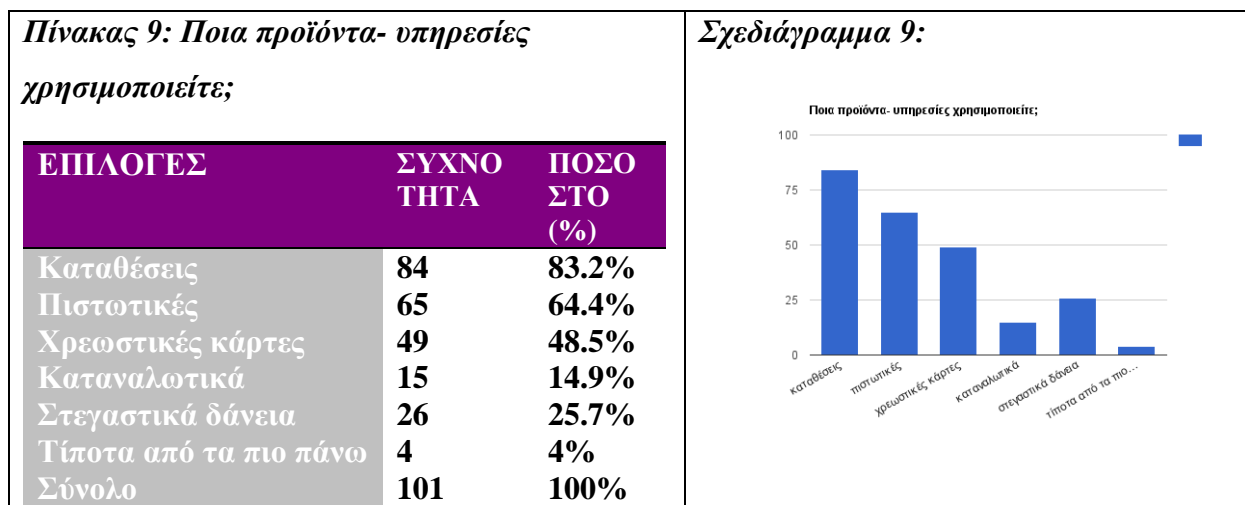

Βλέποντας τον πίνακα 7 αντιλαμβανόμαστε ότι με ποσοστό 82,2% ανήκουν οι εργαζόμενοι μας που αποτελούνται από 83 άτομα. Άρα, μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι πλέον οι μισθοί είναι πολύ χαμηλοί και αν συνδυάσουμε τον προηγούμενο πίνακα μπορούμε να πούμε ότι η οικονομική κρίση έχει φέρει αρκετά νοικοκυριά σε δύσκολες οικονομικές καταστάσεις που ίσως να έχουν αρνητική άποψη και στάση προς το τραπεζικό σύστημα. Στο 7,9% βρίσκονται οι άνεργοι, στο 5,9% οι συνταξιούχοι και με πλειοψηφία στο 2% οι κατηγορίες σπουδές και οικιακά.

5.2. ΜΕΡΟΣ Β': ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Με τα αποτελέσματα της παραπάνω ερώτησης που έγινε μας καταδεικνύει την σπουδαιότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και ότι είναι μέρος της ζωής του κάθε ανθρώπου. Αυτό φαίνεται από το γεγονός ότι κανένα άτομο δεν σταμάτησε την συνεργασία του μετά την οικονομική κρίση στην Κύπρο με ενδεικτικό ποσοστό 0%. Παρόλα αυτά το μεγαλύτερο ποσοστό, 92,1%, συνεργαζόταν πριν και συνεργάζεται μετά την οικονομική κρίση με κάποιο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα ενώ μόλις στο 7,9% βρίσκονται τα άτομα που δεν είχαν και δεν έχουν καμία επαφή με κάποιο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα. Ίσως μέσα σε αυτό το μικρό ποσοστό είναι άτομα που δεν εμπιστεύονται τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ανέκαθεν.

Με βάση την βιβλιογραφία μας σε αυτή την ερώτηση φαίνονται κάποιες από τις λειτουργίες του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Τα περισσότερα άτομα κάνουν χρήση των πιο πάνω λειτουργιών και αυτό φαίνεται από τα ποσοστά όπου βρίσκονται για καταθέσεις στο 83,2%, πιστωτικές 64,4%, χρεωστικές 48,5%, καταναλωτικά 14,9%, στεγαστικά δάνεια 25,7%. Στο 4% βρίσκονται τα άτομα που δεν χρησιμοποιούν καμία υπηρεσία και ούτε συνεργάζονται με κάποιο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα όπως παρατηρήσαμε και από τον πίνακα 8.

Άρα, συμπεραίνουμε πόσο σημαντικός είναι ο ρόλος του χρηματοπιστωτικού συστήματος και η σταθερότητα του εφόσον η πλειοψηφία των ατόμων έχει ανάγκη την συνεργασία και την επιλογή των υπηρεσιών κάποιου χρηματοπιστωτικού ιδρύματος.

Πίνακας 10: Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι είστε ενημερωμένοι όσο αφορά την οικονομική κρίση;

ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
Καθόλου: 1	10	9.9%
2	12	11.9%
3	22	21.8%
4	35	34.7%
Πάρα Πολύ: 5	22	21.8%
Σύνολο	101	100%

Σχεδιάγραμμα 10:

Διαπιστώνεται στις απαντήσεις της πιο πάνω ερώτησης ότι σε ποσοστό 56,5%, 57 άτομα, είναι ενημερωμένοι πάρα πολύ έως πολύ όσο αφορά την οικονομική κρίση και 21,8% μέτρια. Λίγο ενημερωμένοι βρίσκονται τα άτομα με ποσοστό 11,9% και καθόλου 9,9%. Ίσως σε αυτές τις κατηγορίες να είναι τα άτομα που έχουν τελειώσει μόνο δημοτικό ή γυμνάσιο.

Παρ' όλα αυτά στο δείγμα μας ο περισσότερος πληθυσμός φαίνεται να ανησυχεί για την οικονομική κρίση, τις συνέπειες και τις επιδράσεις με αποτέλεσμα να είναι ενημερωμένος και ενδυναμωμένος. Υποθέτουμε ότι με τις γνώσεις που έχουν αποκτήσει λόγω οικονομικής κρίσης θα είναι ενημερωμένοι και για το χρηματοπιστωτικό σύστημα γνωρίζοντας τους κινδύνους του καθώς επίσης και για την εποπτεία του. Αυτό μας δείχνει να καταλάβουμε ότι ίσως να μην εμπιστεύονται πλέον το χρηματοπιστωτικό σύστημα που ακόμα και ένας απλός καταναλωτής φροντίζει να είναι ενημερωμένος γύρω από το θέμα της οικονομικής κρίσης

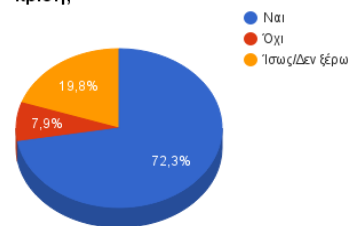
άρα και του χρηματοπιστωτικού συστήματος και όχι μόνο τα άτομα που εργάζονται σε κάποιο τραπεζικό ίδρυμα. Η δουλειά πλέον του χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι πιο δύσκολη από ποτέ γιατί έχει να αντιμετωπίσει ενημερωμένους πελάτες και να δώσει εμπιστοσύνη ξανά στο καταναλωτικό κοινό.

Πίνακας 11: Πιστεύετε ότι το τραπεζικό σύστημα ευθύνεται για την τελευταία οικονομική κρίση;

ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΝΑΙ	73	72.3%
ΟΧΙ	8	7.9%
Ίσως/Δεν ξέρω	20	19.8%
Σύνολο	101	100%

Σχεδιάγραμμα 11:

Πιστεύετε ότι το τραπεζικό σύστημα ευθύνεται για την τελευταία οικονομική κρίση;

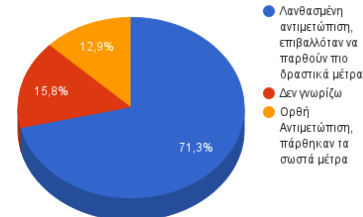
Εν συνέχεια της προηγούμενης ερώτησης διαπιστώνουμε και σε αυτήν ότι οι ερωτώμενοι με ποσοστό 72,3%, είναι όντως ενημερωμένοι αφού προτρέχοντας στην βιβλιογραφία μας, τα γεγονότα δείχνουν ότι η οικονομική κρίση ξεκίνησε από τις τράπεζες. Πιστεύουν λοιπόν ότι το τραπεζικό σύστημα ευθύνεται για την τελευταία οικονομική κρίση. Η κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος της Κύπρου με το κλείσιμο της Λαϊκής Τράπεζας καθώς και την εξυγίανση/αναδιάρθρωση της Τράπεζας Κύπρου έπληξε καίρια την εμπιστοσύνη των Κυπρίων καταναλωτών. Πολλοί λίγοι άνθρωποι είναι αντίθετα στην πιο πάνω άποψη (7,9%) ενώ κάποια άλλα δεν είναι σίγουρα ή δεν γνωρίζουν αν ευθύνεται το τραπεζικό σύστημα, που ίσως να είναι τα άτομα που δεν είναι ενημερωμένα περί του θέματος αυτού (πίνακας 10).

Πίνακας 12: Πώς αξιολογείτε τον τρόπο αντιμετώπισης της οικονομική κρίσης από τις τράπεζες;

ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟ ΣΤΟ (%)
Λανθασμένη αντιμετώπιση, επιβαλλόταν να παρθούν πιο δραστικά μέτρα	72	71.3%
Ορθή αντιμετώπιση, πάρθηκαν τα σωστά μέτρα	13	12.9%
Δεν γνωρίζω	16	15.8%
Σύνολο	101	100%

Σχεδιάγραμμα 12:

Πώς αξιολογείτε τον τρόπο αντιμετώπισης της οικονομική κρίσης από τις τράπεζες;

Με ποσοστό 71,3% αξιολογούν λανθασμένο τον τρόπο αντιμετώπισης της οικονομικής κρίσης από τις τράπεζες. Υποστηρίζουν ότι επιβαλλόταν να παρθούν πιο δραστικά μέτρα πράγμα που σημαίνει ότι εξακολουθούν να δείχνουν τον φόβο τους προς τις τράπεζες. Μικρή ομάδα ατόμων με ποσοστό 12,9% απάντησαν ότι πάρθηκαν σωστά μέτρα και αντιμετώπιση ενώ το 15,8% δεν έχει άποψη και βρίσκεται στην αβεβαιότητα.

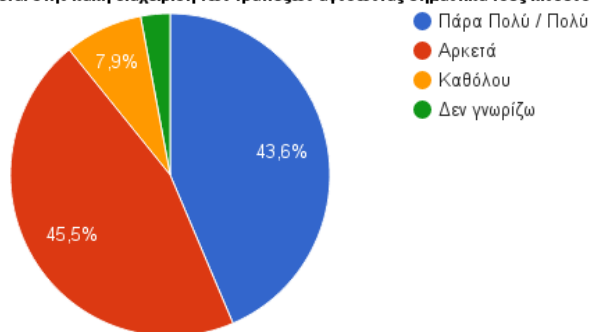

Πίνακας 13: Σήμερα το 2015, εν καιρώ οικονομικής κρίσης, έχει παρατηρηθεί αύξηση μη αποπληρωμής δανείων και αθέτησης υποχρεώσεων των καταναλωτών στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Κατά πόσο συμφωνείται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό οφείλεται στην κακή διαχείριση των τραπεζών αγνοώντας σημαντικά τους κινδύνους;

ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
Πάρα Πολύ / Πολύ	44	43.6%
Αρκετά	46	45.5%
Καθόλου	8	7.9%
Δεν γνωρίζω	3	3%
Σύνολο	101	100%

Σχεδιάγραμμα 13:

Σήμερα το 2015, εν καιρώ οικονομικής κρίσης, έχει παρατηρηθεί αύξηση μη αποπληρωμής δανείων και αθέτησης υποχρεώσεων των καταναλωτών στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Κατά πόσο συμφωνείται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό οφείλεται στην κακή διαχείριση των τραπεζών αγνοώντας σημαντικά τους κινδύνους;

Με βάση την βιβλιογραφία μας είναι αναπόφευκτο να μην αντιμετωπίσει κινδύνους ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα. Όμως θα πρέπει να γίνεται η σωστή αξιολόγηση και αντιμετώπιση των κινδύνων αφού αποτελεί ένα σημαντικό κομμάτι για την βιωσιμότητα του τραπεζικού κλάδου. Οι περισσότεροι ερωτώμενοι με ποσοστό 45,5% πιστεύουν πάρα πολύ καθώς και ένα εξίσου μεγάλο ποσοστό 43,6% πιστεύουν αρκετά ότι δεν διαχειρίστηκαν ορθά ή αγνόησαν οι τράπεζες τους κινδύνους με αποτέλεσμα να παρατηρηθεί αποπληρωμή δανείων και αθέτησης υποχρεώσεως των πελατών τους. Το 7,9% δεν πιστεύει ότι οφείλεται στην κακή διαχείριση το φαινόμενο αυτό και το 3% δήλωσε ότι δεν γνωρίζει.

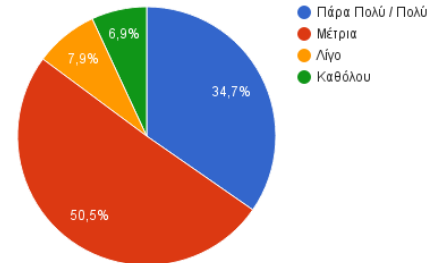
Συνδυάζοντας λοιπόν, τον πίνακα 12 όπου οι περισσότεροι ερωτώμενοι υποστήριξαν την λανθασμένη αντιμετώπιση τραπεζών με τον παρόν πίνακα 13 όπου πιστεύουν δεν διαχειρίστηκαν σωστά ή αγνόησαν τους κινδύνους, καταλήγουμε ότι δεν υπήρχε ικανοποιητικός έλεγχος, εποπτεία των τραπεζών, έτσι ώστε οι τράπεζες να είναι έτοιμες να αντιμετωπίσουν τους κινδύνους από μια επερχόμενη χρηματοοικονομική κρίση. Όπως αναφέρω και στην βιβλιογραφία μου για τον λόγο ότι δεν υπήρχε η κατάλληλη εποπτεία τραπεζών, εφαρμόστηκε στα τραπεζικά ιδρύματα ένα νέο σύστημα, τον ενιαίο μηχανισμό, προς αποφυγή πλέον τέτοιων κινδύνων όπως θα δούμε τους σημαντικότερους στις επόμενες ερωτήσεις.

Πίνακας 14: Σε ποιο βαθμό η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει την εμπιστοσύνη σας απέναντι στο τραπεζικό σύστημα της Κύπρου;

ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
Πάρα Πολύ / Πολύ	35	34.7%
Μέτρια	51	50.5%
Λίγο	8	7.9%
Καθόλου	7	6.9%
Σύνολο	101	100%

Σχεδιάγραμμα 14:

Σε ποιο βαθμό η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει την εμπιστοσύνη σας απέναντι στο τραπεζικό σύστημα της Κύπρου;

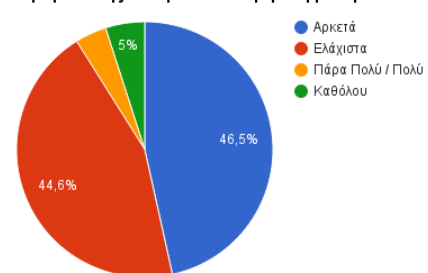
Σε αυτή την ερώτηση σφραγίζεται ότι είναι πια γεγονός να έχουν χάσει την εμπιστοσύνη απέναντι στο τραπεζικό σύστημα της Κύπρου ο περισσότερος πληθυσμός της έρευνας μου μετά την οικονομική κρίση. Στο 34,7% επηρεάστηκε η εμπιστοσύνη των ατόμων στο πάρα πολύ ή πολύ, στο 50,5% μέτρια, στο 7,9% λίγο και μόλις το 6,9% καθόλου. Άρα, βλέπουμε ότι ούτε λίγο ούτε πολύ η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει την εμπιστοσύνη προς το τραπεζικό σύστημα στα περισσότερα άτομα σε κάποιο βαθμό.

Πίνακας 15: Πόσο εμπιστεύεστε τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της Κύπρου σε σύγκριση με πριν.

ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
Πάρα Πολύ / Πολύ	4	4%
Αρκετά	47	46.5%
Ελάχιστα	45	44.6%
Καθόλου	5	5%
Σύνολο	101	100%

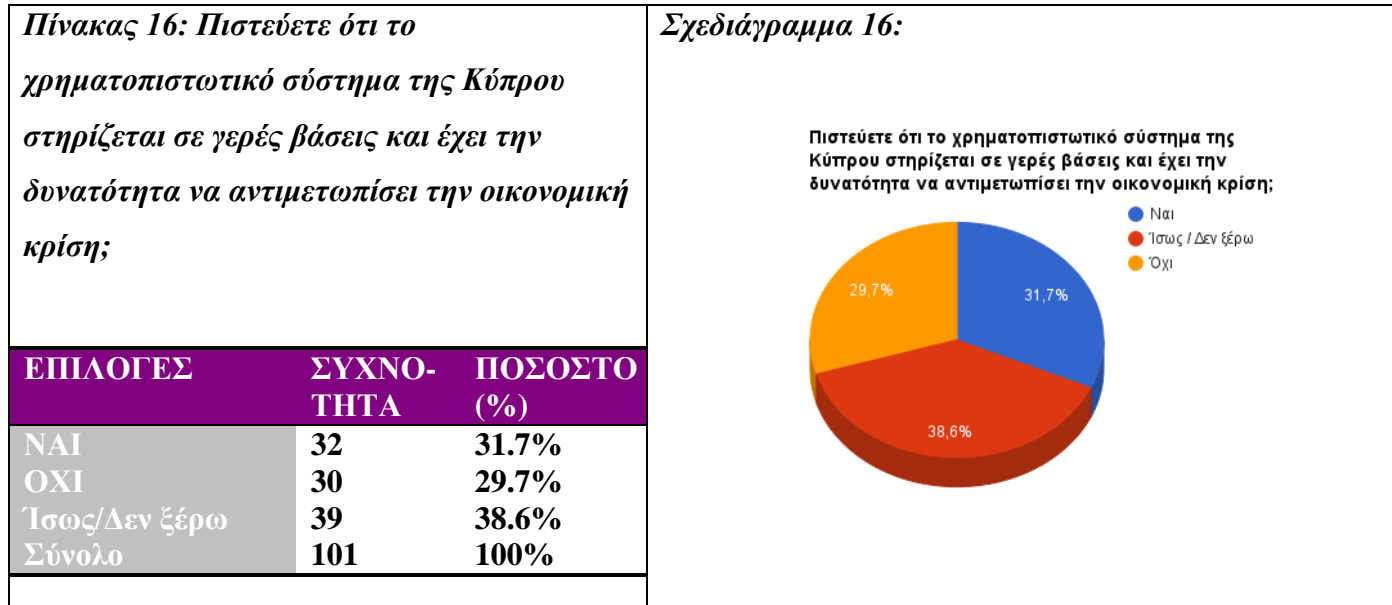
Σχεδιάγραμμα 15:

Πόσο εμπιστεύεστε τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της Κύπρου σε σύγκριση με πριν.

Συνδέοντας την προηγούμενη ερώτηση με την υπάρχουσα, οι ερωτώμενοι έχουν χάσει την εμπιστοσύνη προς τα τραπεζικά ιδρύματα και αυτό σημαίνει ότι πλέον δεν τα εμπιστεύονται τόσο όσο πριν την οικονομική κρίση. Στο 5% βρίσκονται τα άτομα που δεν εμπιστεύονται καθόλου τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και το 44,6% απάντησαν ότι η εμπιστοσύνη προς αυτά είναι ελάχιστη. Ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό, 46,5%, απάντησε ότι εμπιστεύονται

αρκετά τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα πράγμα που σημαίνει ότι υπάρχει μία δόση αμφιβολίας και αβεβαιότητας προς αυτά. Τέλος, μόλις το 4% εμπιστεύονται τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα χωρίς καμία αμφιβολία.

Λόγω των οικονομικών δυσκολιών που αντιμετωπίζει το κάθε νοικοκυριό με όσα προηγήθηκαν λόγω της οικονομικής κρίσης μια αρκετή μεγάλη μερίδα ατόμων σε ποσοστό 38,6% φαίνεται να έχει ελπίδες ότι ίσως το χρηματοπιστωτικό σύστημα της Κύπρου στηρίζεται σε γερές βάσεις και μπορεί να αντιμετωπίσει την οικονομική κρίση. Σε αυτή την ερώτηση διχάζονται οι απαντήσεις αφού στο 31,7% του πληθυσμού του δείγματος μας πιστεύει ότι το χρηματοπιστωτικό σύστημα στηρίζεται σε γερές βάσεις ενώ αντίθετα πολύ κοντά στο 29,7% απάντησαν με ένα ΟΧΙ δεν πιστεύουν σε αυτό. Ίσως αυτή η ομάδα ατόμων να ζητούν αυστηρότερη εποπτεία και έλεγχο των τραπεζών καθώς και να παρθούν πιο δραστικά μέτρα για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης (πίνακας 12).

ΓΙΑ ΕΡΩΤΗΣΗ 17: Η τράπεζα έρχεται αντιμέτωπη με πολλούς κινδύνους και καλείται να τους διαχειριστεί με το καλύτερο δυνατό τρόπο. Αριθμήστε κατά την άποψη σας τους κινδύνους, ξεκινώντας από τον αριθμό 1, αυτόν που θεωρείτε ότι απειλεί περισσότερο το τραπεζικό σύστημα.

Πίνακας 17: ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

ΕΠΙΛΟΓ ΕΣ	ΣΥΧΝΟ ΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣ ΤΟ (%)
1	63	62.4%
2	25	24.8%
3	7	6.9%
4	6	5.9%
Σύνολο	101	100%

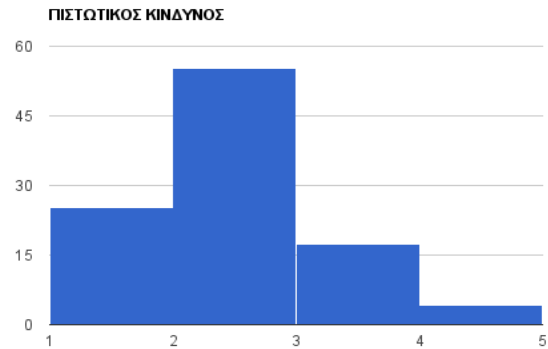
Σχεδιάγραμμα 17:

Πίνακας 18: ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

ΕΠΙΛΟΓ ΕΣ	ΣΥΧΝΟ ΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣ ΤΟ (%)
1	25	24.8%
2	55	54.5%
3	17	16.8%
4	4	4%
Σύνολο	101	100%

Σχεδιάγραμμα 18:

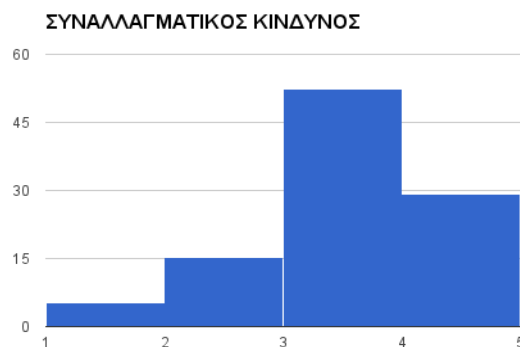
Πίνακας 19:
ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

ΕΠΙΛΟΓ ΕΣ	ΣΥΧΝΟ ΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣ ΤΟ (%)
1	5	5%
2	15	14.9%
3	52	51.5%
4	29	28.7%
Σύνολο	101	100%

Σχεδιάγραμμα 19:

Πίνακας 20: ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

ΕΠΙΛΟΓ ΕΣ	ΣΥΧΝΟ ΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣ ΤΟ (%)
1	8	7.9%
2	6	5.9%
3	25	24.8%
4	62	61.4%
Σύνολο	101	100%

Σχεδιάγραμμα 20:

Σκοπός της ερώτησης αυτής ήταν να δούμε κατά πόσο είναι ενημερωμένοι οι καταναλωτές για τους τραπεζικούς κινδύνους καθώς και να απαριθμήσουν αυτόν που θεωρούν περισσότερο απειλή για το τραπεζικό σύστημα. Έτσι με αυτό τον τρόπο μπορούμε να δούμε ποιος είναι ο σημαντικότερος κίνδυνος που θεωρούν οι καταναλωτές και πάνω σε αυτόν οι τράπεζες να λάβουν πιο δραστικά μέτρα δηλ. είναι αυτό που ζητά το κοινό και που ίσως αντικαταστήσει την εμπιστοσύνη τους προς αυτά.

Έτσι, συνοψίζοντας τους πιο πάνω πίνακες πρωταρχικός κίνδυνος για τους ερωτώμενους του δείγματος μου φαίνεται να είναι ο κίνδυνος ρευστότητας με ποσοστό 62,4%. Όπως και στην βιβλιογραφία συμφωνούμε ότι ο κίνδυνος ρευστότητας όπως επίσης ο πιστωτικός κίνδυνος απαρτίζουν τους κλασσικούς χρηματοοικονομικούς κινδύνους που τα πιστωτικά ιδρύματα

έρχονται αντιμέτωπα. Ο ρόλος της ρευστότητας έχει σχέση με την ικανότητα των τραπεζών να ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις τους. Ίσως να είναι και ένας από τους λόγους που δεν εμπιστεύονται και έχουν αρνητική εικόνα τα άτομα προς τα τραπεζικά ιδρύματα αφού η μη σωστή διαχείριση αυτού του κινδύνου οφείλεται αποκλειστικά από την ικανότητα της τράπεζας. Η σοβαρότητα τέτοιου κινδύνου είναι μεγάλη αφού χωρίς την απαιτούμενη ρευστότητα μπορεί ένας οργανισμός να έρθει στο χείλος της πτώχευσης.

Αριθμώντας τον δεύτερο κίνδυνο στην σειρά βέβαια είναι ο πιστωτικός κίνδυνος με ποσοστό 54,5% που προκύπτει από την ανεπάρκεια των δανειζομένων να επιστρέψουν τα κεφάλαια που δανείστηκαν και να ξεφλήσουν τις καθιερωμένες τους υποχρεώσεις.

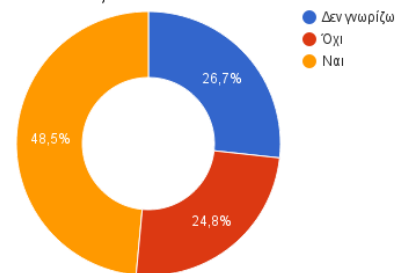
Ο συναλλαγματικός κίνδυνος βρίσκεται στην τρίτη σειρά με 51,5% και ο λειτουργικός κίνδυνος στην τέταρτη σειρά με το 61,4% . Ο λειτουργικός κίνδυνος αφού αναγνωριστεί είναι αναπόφευκτη η μέθοδος μέτρησης του αφού οφείλονται σε ανθρώπινα λάθη ή απάτες. Σε αυτή την περίπτωση συστήνεται ο έλεγχος κατά μικρά διαστήματα στους εργαζόμενους των τραπεζικών ιδρυμάτων προς αποφυγή τέτοιου κινδύνου.

Πίνακας 21: Πιστεύετε ότι τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κατέχουν ανεπαρκές σύστημα χειρισμού κινδύνων;

ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΝΑΙ	49	48.5%
ΟΧΙ	25	24.8%
Δεν ξέρω	27	26.7%
Σύνολο	101	100%

Σχεδιάγραμμα 21:

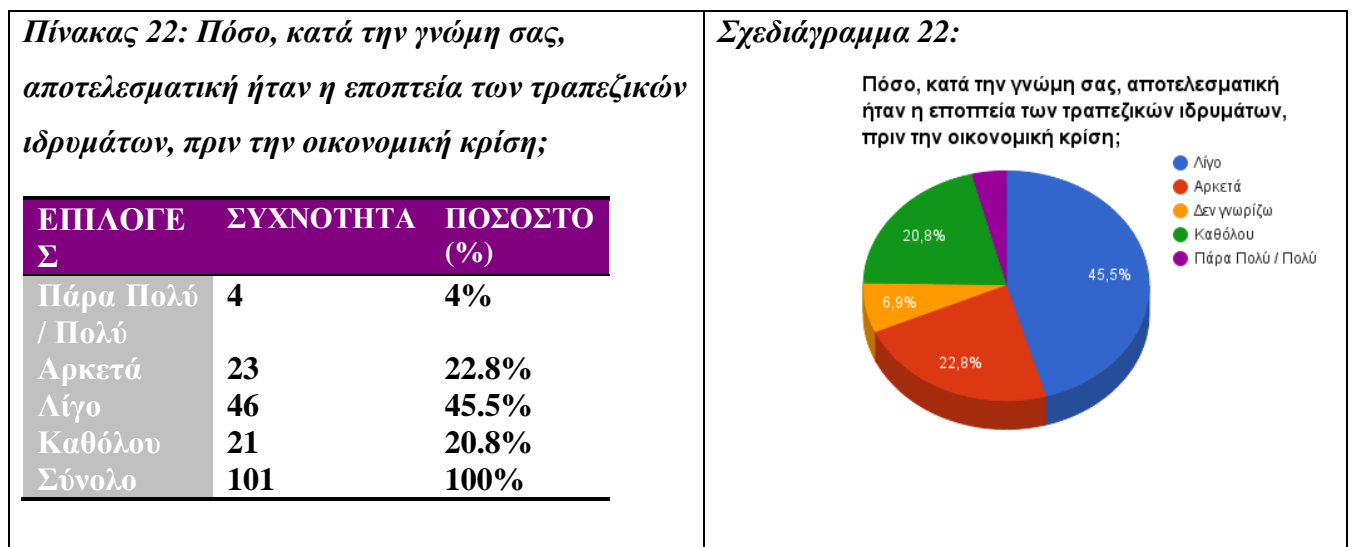
Πιστεύετε ότι τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κατέχουν ανεπαρκές σύστημα χειρισμού κινδύνων;

Το μεγαλύτερο ποσοστό 48,5% των ερωτώμενων πιστεύουν ότι τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κατέχουν ανεπαρκές σύστημα χειρισμού κινδύνων. Οι μέθοδοι διαχείρισης των κινδύνων που χρησιμοποιούν οι τράπεζες για να προστατευτούν από τους πιθανούς κινδύνους ποικίλουν και γι' αυτό είναι πολύ σημαντικό να εφαρμόζουν το κατάλληλο εργαλείο και την κατάλληλη μέθοδο για τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο, αφού το καθένα έχει δημιουργηθεί για να αντιμετωπίσει διαφορετικούς κινδύνους και καταστάσεις. Όπως στον πίνακα 10 οι

περισσότεροι είναι ενημερωμένοι για την οικονομική κρίση και το χρηματοπιστωτικό σύστημα οπότε αν γνωρίζουν και μάλλον επιζητούν περισσότερα δραστικά μέτρα στο σύστημα των τραπεζών όσο αφορά την διαχείριση των κινδύνων. Ίσως υπάγεται η ομάδα ατόμων όπου έχει χάσει την εμπιστοσύνη προς τους οργανισμούς.

Το 24,8% των ατόμων του δείγματος μας και ίσως είναι τα άτομα αυτά που εμπιστεύονται τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα απάντησαν ότι το σύστημα χειρισμού κινδύνων δεν είναι ανεπαρκές ενώ στο 26,7% των ατόμων δεν γνωρίζουν.

Βάση της βιβλιογραφίας το χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι αποκλειστικά ο μοναδικός τομέας της οικονομίας, ο οποίος βρίσκεται σε έλεγχο και εποπτεία με σκοπό την σταθερότητα και την επιτυχής λειτουργία του. Η πρόσφατη κρίση όμως μας έχει δείξει σύμφωνα με τις πιο πάνω απαντήσεις ότι δεν ήταν αποτελεσματική η εποπτεία τελικά πριν την οικονομική κρίση αφού το 45,5% των ατόμων απάντησε ότι ήταν λίγο αποτελεσματική και το 20,8% καθόλου. Το 22,8% απάντησε ότι ήταν αρκετά αποτελεσματική και το 4% πάρα πολύ.

Εντούτοις, μετά από τόσες ερωτήσεις παρατηρούμε ότι σε κάθε ερώτηση υπάρχει ένα μικρό ποσοστό που δεν επηρεάστηκε από την οικονομική κρίση, παραμένει σταθερή η εμπιστοσύνη του προς το τραπεζικό σύστημα όπως επίσης πιστεύει ότι διαχειρίζεται σωστά τους κινδύνους και η εποπτεία ήταν αποτελεσματική πριν την οικονομική κρίση. Ίσως είναι άτομα τα οποία δεν επηρεάστηκαν αρνητικά λόγω της οικονομικής κρίσης δηλ. δεν είχαν μείωση στους μισθούς τους, διατηρούν την εργασία τους κ.α.

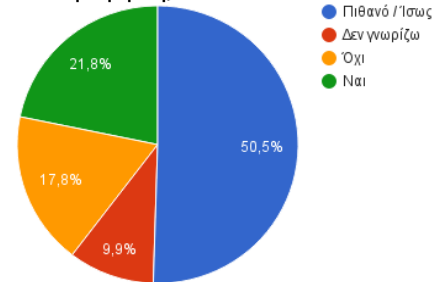

Πίνακας 23: Πιστεύετε ότι με την εφαρμογή της Βασιλείας III αλλά και με τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό, τα τραπεζικά ιδρύματα δεν θα αντιμετωπίσουν μία μελλοντική οικονομική κρίση;

ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΝΑΙ	22	21.8%
ΟΧΙ	18	17.8%
Πιθανόν/Ίσως	51	50.5%
Δεν γνωρίζω	10	9.9%
Σύνολο	101	100%

Σχεδιάγραμμα 23:

Πιστεύετε ότι με την εφαρμογή της Βασιλείας III αλλά και με τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό, τα τραπεζικά ιδρύματα δεν θα αντιμετωπίσουν μία μελλοντική οικονομική κρίση;

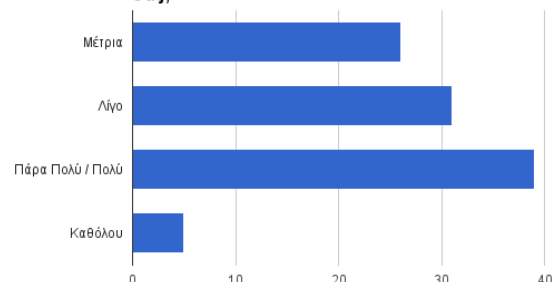
Στην ερώτηση αυτή οι περισσότεροι δεν γνωρίζουν ή απάντησαν πιθανόν/ίσως στο αν θα μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τα τραπεζικά ιδρύματα μια μελλοντική οικονομική κρίση με συνδυασμό με την εφαρμογή της Βασιλείας III και τον Ενιαίο Εποπτικό μηχανισμό. Η απάντηση αυτή του ποσοστού των 60,4% ίσως να οφείλεται στο γεγονός ότι είναι ένα νέο σύστημα τραπεζικής εποπτείας για την Ευρώπη που ακόμα δεν ξέρουν αν θα λειτουργήσει αποτελεσματικά για την σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος και επίσης στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στον τραπεζικό τομέα. Αισιόδοξοι είναι μια ομάδα ατόμων με ποσοστό 21,8% που έδωσαν απάντηση Ναι μπορεί να αντιμετωπιστεί μια μελλοντική κρίση ενώ απαισιόδοξα είναι τα άτομα που έδωσαν απάντηση Όχι με το ποσοστό 17,8%.

Πίνακας 24: Κατά πόσο η χρηματοπιστωτική κρίση επηρέασε αρνητικά την οικονομική κατάσταση σας;

ΕΠΙΛΟΓΕ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
Καθόλου:	5	5%
Λίγο	31	30.7%
Μέτρια	26	25.7%
Πάρα Πολύ	39	38.6%
Σύνολο	101	100%

Σχεδιάγραμμα 24:

Κατά πόσο η χρηματοπιστωτική κρίση επηρέασε αρνητικά την οικονομική κατάσταση σας;

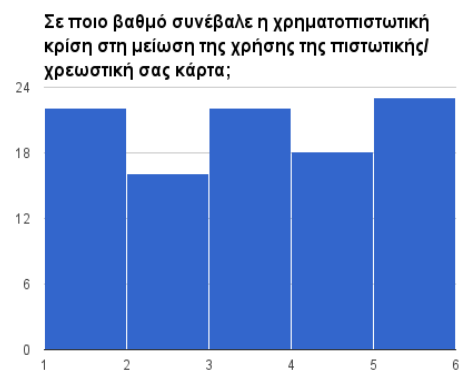

Εδώ φαίνεται ξεκάθαρα ότι η χρηματοπιστωτική κρίση επηρέασε σχεδόν όλα τα νοικοκυριά αρνητικά την οικονομική κατάσταση τους. Το μεγαλύτερο ποσοστό 38,6% επηρεάστηκε πάρα πολύ, το 25,7% μέτρια και το 30,7% λίγο. Αυτός είναι και ο λόγος που τα περισσότερα άτομα έχουν χάσει την εμπιστοσύνη προς τα τραπεζικά ιδρύματα αφού πιστεύουν ότι αυτά ευθύνονται για την τωρινή οικονομική κατάσταση τους. Παραμένει και πάλι μια μικρή ομάδα ατόμων με ποσοστό 5% που δεν επηρεάστηκε καθόλου αρνητικά η οικονομική τους κατάσταση. Εδώ ερχόμαστε και αντιπαραβάλλουμε με τις πιο πάνω ερωτήσεις όπου πάντα ένα μικρό ποσοστό έχει θετικές απαντήσεις προς το χρηματοπιστωτικό σύστημα και είναι λογικό αφού δεν ήρθαν αντιμέτωποι με οικονομικές δυσκολίες.

Πίνακας 25: Σε ποιο βαθμό συνέβαλε η χρηματοπιστωτική κρίση στη μείωση της χρήσης της πιστωτικής/χρεωστικής σας κάρτα;

ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
Καθόλου: 1	22	21.8%
2 Λίγο	16	15.8%
3 Μέτρια	22	21.8%
4 Πολύ	18	17.8%
Πάρα Πολύ: 5	23	22.8%
Σύνολο	101	100%

Σχεδιάγραμμα 25:

Η χρηματοπιστωτική κρίση όμως φαίνεται να επηρέασε την χρήση των πιστωτικών/χρεωστικών καρτών σε ένα σημαντικό βαθμό. Το ποσοστό 40,6% των ατόμων που απάντησαν στην έρευνα μου έχουν μειώσει την χρήση των καρτών από πολύ ως πάρα πολύ και πολύ πιθανόν να είναι τα άτομα που επηρεάστηκε περισσότερο η οικονομική τους κατάσταση από την οικονομική κρίση. Σε αυτή την ερώτηση το ποσοστό 21,8% απάντησε Μέτρια ενώ λίγο μείωσαν την χρήση των καρτών το 15,8% και καθόλου το 21,8%.

Πίνακας 26: Ποια πιστεύετε ότι θα είναι η οικονομική σας κατάσταση για το 2016;

ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
Προβλέπω καλύτερες μέρες	20	19.8%
Δεν αναμένονται σημαντικές αλλαγές	46	45.5%
Θα υπάρξουν περαιτέρω οικονομικές δυσκολίες	22	21.8%
Δεν γνωρίζω/ Δεν μπορώ να προβλέψω	13	12.9%
Σύνολο	101	100%

Σχεδιάγραμμα 26:

Ποια πιστεύετε ότι θα είναι η οικονομική σας κατάσταση για το 2016;

Τέλος, οι περισσότεροι ερωτώμενοι του δείγματος μου πιστεύουν ότι δεν αναμένονται σημαντικές αλλαγές στην οικονομική τους κατάσταση το 2016 με ποσοστό 45,5% καθώς και με ποσοστό 21,8% πιστεύουν ότι θα υπάρξουν περαιτέρω οικονομικές δυσκολίες.

Παρατηρούμε λοιπόν εδώ πόσο απογοητευμένοι και απαισιόδοξοι είναι οι καταναλωτές απέναντι στο χρηματοπιστωτικό σύστημα που δεν τους αφήνει περιθώρια θετικής σκέψης για καλύτερες μέρες. Δεν γνωρίζει ή δεν μπορεί να προβλέψει το ποσοστό ατόμων 12,9% ενώ παράλληλα προβλέπει καλύτερες μέρες το 19,8% των ατόμων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

6.1. Συμπεράσματα

Ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να υποδείξει πως επηρεάστηκε η γνώμη και η άποψη των ατόμων της Κύπρου μετά την χρηματοοικονομική κρίση απέναντι στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Κανείς δεν μπορούσε να φανταστεί ότι αυτό που συνέβηκε σε παγκόσμιο επίπεδο συνέβηκε και στην μικρή μας Κύπρο. Απόδειξη της έρευνας μας αποτελεί η σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος, η σωστή διαχείριση των κινδύνων καθώς και η εποπτεία και ο έλεγχος των τραπεζών.

Τα αποτελέσματα της έρευνας μας έχουν δείξει από τις πρώτες κιόλας ερωτήσεις ότι η ύπαρξη του τραπεζικού συστήματος είναι απαραίτητο στην ζωή του κάθε Κύπριου πολίτη. Όπως φάνηκε το 92,1% των ατόμων συνεργαζόταν με κάποια τουλάχιστον τράπεζα και εξακολουθεί μετά την οικονομική κρίση αφού οι λειτουργίες και οι υπηρεσίες που προσφέρει είναι πολλές, διαφορετικές και χρήσιμες για το κάθε άτομο ξεχωριστά. Παρά την δυσκολία που βιώνει ο τραπεζικός κλάδος τα άτομα εξακολουθούν να απολαμβάνουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες του είτε είναι καταθέσεις είτε σε πιστωτικές ή χρεωστικές κάρτες, σε καταναλωτικά ή στεγαστικά δάνεια. Βέβαια τα άτομα είναι περισσότερο ενημερωμένα για τα οφέλη του τραπεζικού κλάδου και γενικότερα για την οικονομική κρίση στην προσπάθεια τους να ενδυναμωθούν και να είναι έτοιμα για μια ενδεχόμενη επόμενη χρηματοπιστωτική κρίση. Από αυτό πηγάζει το συμπέρασμα ότι τα άτομα ανησυχούν για τον μέλλον και παρουσιάζεται η έλλειψη εμπιστοσύνης τους μετά την οικονομική κρίση στο τραπεζικό σύστημα.

Το πιο πάνω συμπέρασμα επιβεβαιώνεται αφού το 72,3% του δείγματος της έρευνας μας, δηλαδή 73 από τα 101 άτομα, πιστεύουν ότι το τραπεζικό σύστημα ευθύνεται για την τελευταία οικονομική κρίση. Η κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος της Κύπρου έπληξε την εμπιστοσύνη των Κυπρίων πολιτών της Κύπρου προς το άλλοτε ισχυρό και κραταιό

τραπεζικό σύστημα. Αυτό γίνεται ξεκάθαρο αφού το 93,1% των ερωτώμενων στην ερώτηση αν επηρεάστηκε η εμπιστοσύνη τους προς το τραπεζικό σύστημα συμφώνησαν προς αυτό.

Απόρροια της πιο πάνω απάντησης παρατηρώ ότι ένα μεγάλο ποσοστό 44,6% εμπιστεύεται ελάχιστα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της Κύπρου σε σύγκριση με πριν την οικονομική κρίση και ένα εξίσου μεγάλο ποσοστό στο 46,5% τα εμπιστεύονται αρκετά. Την ευθύνη ενός τέτοιου αποτελέσματος οι ερωτώμενοι την ρίχνουν στον τρόπο αντιμετώπισης των τραπεζών εφόσον το 71,3% αυτών αξιολόγησε λανθασμένα την αντιμετώπιση και ότι επιβαλλόταν να παρθούν πιο δραστικά μέτρα. Παρ' όλα αυτά όμως το ποσοστό των ατόμων 31,7% πιστεύει ότι το χρηματοπιστωτικό σύστημα της Κύπρου έχει γερές βάσεις και μπορεί να αντιμετωπίσει την οικονομική κρίση. Αντίθετα το 29,7% είναι απαισιόδοξο προς την άποψη αυτή ενώ γνώμη δεν εκφέρει το 38,6%. Για τον λόγο αυτό θα πρέπει η Κυπριακή Δημοκρατία μαζί με την Κεντρική τράπεζα της Κύπρου να υιοθετήσει μέτρα τα οποία να ξαναποκτήσει ο κόσμος την εμπιστοσύνη τους προς το τραπεζικό σύστημα της Κύπρου και να αποτρέψουν παρόμοιες καταστάσεις στο μέλλον.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα του τραπεζικού Κυπριακού τομέα είναι τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Το χρέος των νοικοκυριών και όχι μόνο πριν την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης είχε εκτοξευθεί στα ύψη. Μεγάλο μέρος του χαρτοφυλακίου των δανείων των τραπεζών αφορούσε προβληματικές χορηγήσεις οι οποίες αυξήθηκαν κατά την διάρκεια της οικονομικής κρίσης. Το συμπέρασμα αυτής της προβληματικής κατάστασης που παρουσιάστηκε οφείλεται κατά το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων της έρευνας, με ποσοστό 89,1%, στην κακή διαχείριση των τραπεζών υποστηρίζοντας ότι αγνόησαν σημαντικά τους κινδύνους όπου καλούνται σήμερα να διαχειριστούν τον τεράστιο όγκο των συγκεκριμένων δανείων. Προφανώς όμως η κακή διαχείριση των τραπεζών οφείλεται κατά το 48,5% των ερωτώμενων στο ότι πιστεύουν ότι τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κατέχουν ανεπαρκές σύστημα χειρισμού κινδύνων.

Οι τραπεζικοί οργανισμοί από την φύση των δραστηριοτήτων και των υπηρεσιών που προσφέρουν είναι αδύνατον να λειτουργήσουν χωρίς να αναλάβουν κάποιον κίνδυνο. Έτσι λοιπόν καταδεικνύοντας τέσσερεις κινδύνους στους ερωτώμενους θεωρούν τον κίνδυνο ρευστότητας να απειλεί περισσότερο το τραπεζικό σύστημα κατατάσσοντας τον στην πρώτη κατηγορία και αμέσως στην δεύτερη απειλητικό αλλά κλασικός χρηματοοικονομικός κίνδυνος θεωρούν τον πιστωτικό κίνδυνο. Διαπιστώσαμε ότι ο κόσμος γνωρίζει και είναι

ενημερωμένος για τους σημαντικότερους κινδύνους και πρέπει να αντιμετωπίζονται με τον βαθμό απειλής τους στο τραπεζικό σύστημα. Οι ερωτώμενοι βρίσκουν στην τρίτη κατηγορία τον συναλλαγματικό κίνδυνο και στην τελευταία τον λειτουργικό κίνδυνο. Είναι πολύ σημαντικό για τις τράπεζες να εφαρμόζουν το κατάλληλο εργαλείο και την κατάλληλη μέθοδο για τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο αφού το καθένα έχει δημιουργηθεί για να αντιμετωπίσει διαφορετικούς κινδύνους και καταστάσεις.

Τα μαθήματα από την οικονομική κρίση ανέδειξαν αρκετές αδυναμίες όσο αφορά την εποπτεία των τραπεζικών ιδρυμάτων. Το 45,5% από τους ερωτώμενους της έρευνας πιστεύουν πως η εποπτεία πριν την οικονομική κρίση ήταν λίγο αποτελεσματική. Εξάλλου αυτό φάνηκε και στην πορεία αφού θα εφαρμοστεί μαζί με την Βασιλεία III ο λεγόμενος Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός όπου το 50,5% από τα άτομα του δείγματος μας απάντησαν ίσως ή πιθανόν τα τραπεζικά ιδρύματα να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν μια μελλοντική οικονομική κρίση. Σκοπός του μηχανισμού αυτού είναι να λειτουργήσει αποτελεσματικά για την σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος και επίσης στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στον τραπεζικό τομέα.

Η οικονομική κρίση έφερε αναστάτωση και αλλαγές στις ζωές των περισσότερων ατόμων. Στις τελευταίες ερωτήσεις του ερωτηματολογίου κλήθηκαν να απαντήσουν αν επηρέασε αρνητικά την οικονομική τους κατάσταση και το αποτέλεσμα κατέδειξε το συντριπτικό ποσοστό 95% των ερωτώμενων να έχει επηρεαστεί αρνητικά. Αυτό φάνηκε και στην ερώτηση αν μείωσαν την πιστωτική ή χρεωστική τους κάρτα όπου 78,2% απάντησε θετικά. Αυτός είναι και ο λόγος όπου η πλειοψηφία με 45,5% δεν αναμένει σημαντικές αλλαγές και καλύτερες μέρες ότι θα είναι η οικονομική τους κατάσταση το 2016 καθώς το ποσοστό 21,8% αναμένει ότι θα υπάρξουν περαιτέρω οικονομικές δυσκολίες.

Καταλήγουμε ότι ο κόσμος της Κύπρου είναι απογοητευμένος, απαισιόδοξος, φοβισμένος για το απώτερο μέλλον και ρίχνει τις ευθύνες της κατάστασης αυτής στη μη σωστή αντιμετώπιση του τραπεζικού συστήματος, στην κακή διαχείριση των τραπεζικών κινδύνων και στην μη επαρκή εποπτεία και έλεγχο των τραπεζών. Οι τράπεζες έρχονται αντιμέτωπες με αρκετά προβλήματα που καλούνται να επιλύσουν και το μεγαλύτερο πρόβλημα είναι να ξανά εμπιστευτεί ο κόσμος τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Ο κόσμος είναι ενημερωμένος και καλά πληροφορημένος όσο αφορά την οικονομική κρίση, τον τραπεζικό τομέα, τους κινδύνους και τις υπηρεσίες-προϊόντα που προσφέρει.

6.2. Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Στην παρούσα διατριβή υπάρχει περιθώριο για περαιτέρω μελλοντική έρευνα εξετάζοντας περισσότερους κινδύνους και ερευνώντας τα εργαλεία που διαχειρίζονται τους κινδύνους αυτούς. Ακόμα μπορεί να γίνει σύγκριση του πριν και μετά την οικονομική κρίση έτσι ώστε να δείξει πως αντιμετώπισαν πιο αποτελεσματικά τους κινδύνους που απειλούν το χρηματοπιστωτικό σύστημα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΑΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

- * **Γκαργκάνας Νικόλαος** (2006) ‘‘Εξελίξεις και προοπτικές του τραπεζικού τομέα’’,
- * **Γκόρτσος Χρ.** (2008), ‘‘Το Νέο Πλαίσιο για την Κεφαλαιακή Επάρκεια’’, Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο
- * **Ζαχαριάδης - Σούρας Δημήτρης** (2002), ‘‘Χρήμα, πίστη, τράπεζες’’, Εκδόσεις Σταμούλη
- * **Π. Αλεξάκης** (1999), Τραπεζικό Περιβάλλον, ‘‘Το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα’’, Τόμος Β’, ΕΑΠ
- * **Π. Χρ. Αγγελόπουλος** (2010), ‘‘Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα’’, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης
- * **Χαρδουβέλλης Α. Γκίκας, Τσιρτάκης Δ. Εμμανουήλ**, 2003, ‘‘Πιστωτικά Ιδρύματα και Διαχείριση Κινδύνων’’, Πανεπιστήμιο Πειραιώς
- * **Χατζάγας Κωνσταντίνος** (2010), ‘‘Αρχές τραπεζικής’’, Εκδόσεις Ανικούλα

- * **Χριστόπουλος Γ. Απόστολος, Ντόκας Γ. Ιωάννης** (2012), ‘‘ Θέματα τραπεζικής και χρηματοοικονομικής θεωρίας ‘’, Εκδόσεις Κριτική

Ξένη Βιβλιογραφία

- * **Allen L. , Boudoukh J. ,Saunders A.** (2004), Understanding Market, Credit, and Operational Risk: The Value at Risk Approach , Edition Oxford: Blackwell Publishing,
- * **Bernd Engelmann, Robert Rauhmeier** (2011), The Basel II Risk Parameters: Estimation, Validation, Stress Testing - with Applications to Loan Risk Management, Edition Springer
- * **Caroline R. Mendoza** (2015) Bank Capital and Basel III Regulations: Implementation and Effects, Nova Science Pub Inc
- * **George Lekatis** (2014) Understanding Basel III, What is Different After January, Edition Lekatis

Ηλεκτρονική Βιβλιογραφία

- * http://www.academia.edu/3255816/_Basel_%CE%99%CE%99%CE%99_The_reform_of_the_existing_regulatory_framework_of_the_Basel_Committee_on_Banking_Supervision_for_strengthening_the_stability_of_the_international_banking_system
- * <http://www.acb.com.cy>
- * <http://www.alba.edu.gr/faculty/Documents/PressClippings/taseis.pdf>
- * www.basel-certification.com
- * http://www.bankofgreece.gr/announcements/text_speech.asp?speechi
- * <https://www.bankingsupervision.europa.eu/about/thessm/html/index.el.html>
- * <http://www.bis.org/bcbs/basel3/b3summarytable.pdf>
- * www.ecb.int.org
- * <http://www.europedia>
- * <http://www.hba.gr/5Ekdosis/UplPDFs/syllogikostomos/30-z%20GORTSOS%20519-540.pdf>
- * www.ecb.int.org
- * www.nbg.gr

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Το παρόν ερωτηματολόγιο χρησιμοποιείτε για την υλοποίηση της διπλωματικής μου εργασίας με τίτλο «Το τραπεζικό σύστημα, η εποπτεία του, οι τραπεζικοί κίνδυνοι και ο ρόλος του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού».

Τα στοιχεία εμφανίζονται ανώνυμα και αφορά αποκλειστικά την συγκεκριμένη έρευνα γι' αυτό σας παρακαλώ αφιερώστε λίγα λεπτά στο ακόλουθο ερωτηματολόγιο.

Σας ευχαριστώ για τον χρόνο σας.

Με εκτίμηση,
Άννα Φιλίππου

ΜΕΡΟΣ Α: ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Φύλο

- Άνδρας
- Γυναίκα

2. Ηλικία

- Μέχρι και 25
- 26-40
- 41-50
- 51-60
- Άνω των 60

3. Οικογενειακή κατάσταση

- Άγαμος/η
- Έγγαμος/η
- Διαζευγμένος/Χήρος
- Συμβίωση

4. Πόσα παιδιά έχετε;

- 0
- 1-2

- 3-4
- 5-6
- 7+

5. Μορφωτικό Επίπεδο

- Απόφοιτος/η Δημοτικού
- Απόφοιτος/η Γυμνασίου / Λυκείου
- Απόφοιτος/η ΑΕΙ/ΤΕΙ
- Κάτοχος Μεταπτυχιακού/ Διδακτορικού

6. Συνολικό Καθαρό Μηνιαίο Οικογενειακό Εισόδημα (περιλαμβάνονται ενοίκια ή άλλες εισροές)

- Χωρίς εισόδημα
- ≥ 1500 €
- 1501€ - 2500 €
- 2501 € - 3500 €
- 3501€ - 5000€
- ≤ 5001 €

7. Απασχόληση

- Άνεργος
- Εργαζόμενος
- Συνταξιούχος
- Σπουδές
- Οικιακά

ΜΕΡΟΣ Β: Χρηματοπιστωτικό σύστημα

8. Συνεργάζεστε με κάποιο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα;

- Ναι
- Όχι
- Συνεργαζόμουν αλλά σταμάτησα μετά την χρηματοπιστωτική κρίση στην Κύπρο.

9. Ποια προϊόντα- υπηρεσίες χρησιμοποιείτε; (μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

- Καταθέσεις
- Πιστωτικές
- Χρεωστικές Κάρτες
- Καταναλωτικά
- Στεγαστικά Δάνεια
- Όλα τα πιο πάνω
- Τίποτα από τα πιο πάνω

10. Σε ποιο βαθμό πιστεύεται ότι είστε ενημερωμένοι όσο αφορά την οικονομική κρίση;

1 (Καθόλου)	2	3	4	5 (πάρα πολύ)
☐	☐	☐	☐	☐

11. Πιστεύετε ότι το τραπεζικό σύστημα ευθύνεται για την τελευταία οικονομική κρίση;

- Ναι
- Όχι
- Ίσως/Δεν ξέρω

12. Πώς αξιολογείτε τον τρόπο αντιμετώπισης της οικονομική κρίσης από τις τράπεζες;

- Λανθασμένη αντιμετώπιση, επιβαλλόταν να παρθούν πιο δραστικά μέτρα
- Ορθή Αντιμετώπιση, πάρθηκαν τα σωστά μέτρα
- Δεν Γνωρίζω

13. Σήμερα το 2015, εν καιρώ οικονομικής κρίσης, παρατηρείτε η αύξηση μη αποπληρωμής δανείων και αθέτησης υποχρεώσεων των καταναλωτών στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Κατά πόσο συμφωνείται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό οφείλεται στην κακή διαχείριση των τραπεζών αγνοώντας σημαντικά τους κινδύνους;

- Πάρα Πολύ / Πολύ
- Αρκετά
- Ελάχιστα
- Καθόλου
- Δεν γνωρίζω

14. Σε ποιο βαθμό η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει την εμπιστοσύνη σας απέναντι στο τραπεζικό σύστημα της Κύπρου;

- Πάρα Πολύ / Πολύ
- Μέτρια
- Λίγο
- Καθόλου

15. Πείτε μας πόσο εμπιστεύεστε τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της Κύπρου σε σύγκριση με πριν.

- Πάρα Πολύ / Πολύ
- Αρκετά
- Ελάχιστα
- Καθόλου

16. Πιστεύεται ότι το χρηματοπιστωτικό σύστημα της Κύπρου στηρίζεται σε γερές βάσεις και έχει την δυνατότητα να αντιμετωπίσει την οικονομική κρίση;

- Ναι
- Όχι
- Ίσως/Δεν ξέρω

17. Η τράπεζα έρχεται αντιμέτωπη με πολλούς κινδύνους και καλείται να τους διαχειριστεί με το καλύτερο δυνατό τρόπο. Αριθμήστε κατά την άποψη σας τους κινδύνους, ξεκινώντας από τον αριθμό 1, αυτόν που θεωρείτε ότι απειλεί περισσότερο το τραπεζικό σύστημα.

		1	2	3	4
α)	Κίνδυνος Ρευστότητας (π.χ. αδυναμία από μη έγκαιρη κάλυψη τρεχουσών αναγκών ή μελλοντικών οφειλών)	☐	☐	☐	☐
β)	Πιστωτικός Κίνδυνος (π.χ. αθέτηση συμφωνίας του δανειζόμενου να επιστρέψει τα λεφτά)	☐	☐	☐	☐
γ)	Συναλλαγματικός Κίνδυνος (π.χ. αυξομειώσεις συναλλαγματικών ισοτιμιών)	☐	☐	☐	☐
δ)	Λειτουργικός κίνδυνος (π.χ. φυσικές καταστροφές, απάτη από εργαζόμενο)	☐	☐	☐	☐

18. Πιστεύεται ότι τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κατέχουν ανεπαρκές σύστημα χειρισμού κινδύνων;

- Ναι
- Όχι
- Δεν Γνωρίζω

19. Πόσο, κατά την γνώμη σας, αποτελεσματική ήταν η εποπτεία των τραπεζικών ιδρυμάτων, πριν την οικονομική κρίση;

- Πάρα Πολύ / Πολύ
- Αρκετά
- Λίγο
- Καθόλου
- Δεν γνωρίζω

20. Πιστεύετε ότι με την εφαρμογή της Βασιλείας III αλλά και με τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό, τα τραπεζικά ιδρύματα δεν θα αντιμετωπίσουν μία μελλοντική οικονομική κρίση;

- Ναι
- Όχι
- Πιθανό / Ίσως
- Δεν γνωρίζω

21. Κατά πόσο η χρηματοπιστωτική κρίση επηρέασε αρνητικά την οικονομική κατάσταση σας;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια

- Πάρα πολύ/Πολύ

22. Σε ποιο βαθμό συνέβαλε η χρηματοπιστωτική κρίση στη μείωση της χρήσης της πιστωτικής σας κάρτα;

1 (Καθόλου)	2	3	4	5 (πάρα πολύ)
☐	☐	☐	☐	☐

23. Ποια πιστεύεται ότι θα είναι η οικονομική σας κατάσταση για το 2016;

- Προβλέπω καλύτερες μέρες
- Δεν αναμένονται σημαντικές αλλαγές
- Θα υπάρξουν περαιτέρω οικονομικές δυσκολίες
- Δεν γνωρίζω / Δεν μπορώ να προβλέψω

